

Colofon

'De Proosdijkoerier' is een kwartaaluitgave van de Historische Vereniging 'De Proosdijlanden' geregistreerd onder ISSN 1388-7165

Redactie:

Joop Frankenhuizen (eindredacteur)
Jan Rouwenhorst
Fred de Wit

Redactieadres:

J.A. Frankenhuizen, Trilgras 16,
3648JD Wilnis. Tel: 0297-282938
e-mail: jfrankenhuizen@hetnet.nl

Bestuur:

Mr. J.C. van Loo, voorzitter.
Tel: 0297-286838

Dhr. P.A. van Golen, secretaris.
Herenweg 23, 3645DE Vinkeveen.
Tel: 0297-261672

Dhr. A. Schuil, penningmeester
Tel: 0297-241827

Mw. B. van Tol-Burgers,
2° penningmeester en genealogie
Tel: 0297-284213

Dhr. A. Hagen, bibliotheek, documentatie
en internet. Tel: 0297-287550

Mr. A. G. van Solinge, cultuur- en
rechtsgeschiedenis en publicaties
Tel. 0297-289126

Dhr. E. Swaab, public relations en vice-
voorzitter Tel: 0297-287469

Mw. W. Dijkhoorn, archeologie,
monumenten, excursies en lezingen
Tel: 0297-285373

Ledenadministratie

Dhr. L.M. Remmelenkamp, Rozenobel
27, 3641NJ Mijdrecht
Tel. 0297-286170

Postadres vereniging:

Postbus 65, 3648ZH Wilnis

Bankrekening nummer 3696 18505

Website: www.histver-pl.nl

E-mailadres: info@histver-pl.nl

Lidmaatschap:

Lid worden kan door aanmelding bij de ledenadministratie op bovenstaand adres.

Contributie € 15,00 per jaar

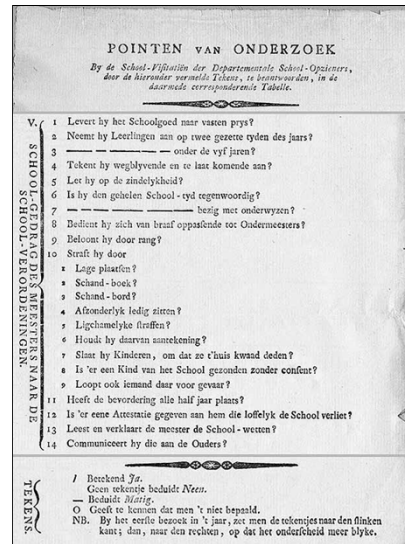
Losse nummers € 4,50

Oplage: ca 1100

Opmaak verzorgd door de eindredacteur.
Drukwerk: Drukkerij Avanti Wilnis

Bij de voorplaat

Er gaat tegenwoordig geen dag meer voorbij weekbladen en op de televisie en radio wordt aan het onderwijs. De onderwijzers en leraren vele circulaire's die zij ontvangen en de prob tegenwoordig mee te maken krijgen. Hoe w eeuw? Waren er toen geen problemen met de de leerlingen toen allemaal lieverdjes die rustig en de onderwijzers direct gehoorzaamden worden de ouders van de leerlingen regelma gehouden over de vorderingen van hun ki vroeger ook zo en waren de ouders wel voldoe in de prestaties? Dat de overheden door de sch degelijk belangstelling hadden over de wijze gegeven, blijkt wel uit de vragenlijst die de s hun bezoek moesten invullen. Veel van de punt zullen soms vreemd, onbegrijpelijk en lachwekkend bij u overkomen. Maar zullen de leefden ook niet vreemd opkijken naar d "Pointen van Onderzoek"?

**Kopij voor het maartnummer 2008 inleveren
15 februari 2008 en dan graag in platte tekst.
wil zeggen: Zonder opmaak en plaatjes apart**

Doelstelling van de vereniging

De vereniging stelt zich tot doel belangstelling te wekken voor de Ronde Venen en een stimulerend aandeel te leveren in de ontwikkel plaatselijke geschiedenis in de ruimste zin

Van de voorzitter

In het voorjaar van 2007 werd ik geconfronteerd met plannen om het Raadhuisplein in Mijdrecht opnieuw in te richten. Dit zou tevens tot gevolg hebben dat de drie gedenktafels voor onze tijdens de Tweede Wereldoorlog vermoorde Joodse inwoners en voor de verzet- en de burgerslachtoffers in onze Gemeente tijdelijk zouden worden weggehaald.

Aangezien er ook plannen werden gelanceerd om de gedenktafels op een andere, voor ons niet aanvaardbare plaats neer te zetten, hebben Jan Rouwenhorst en ik geprotesteerd. Vervolgens is met het Gemeentebestuur afgesproken dat de gedenktafels in beginsel op dezelfde plaats terug zouden komen, maar wel dichterbij elkaar, zodat er minder “problemen” zouden worden ondervonden bij de regelmatig plaats hebbende evenementen en dergelijke.

Op 12 november jl. was het zover en zijn de gedenktafels herplaatst. Wederom met de kijkrichting naar de bestuursingang van het Gemeentehuis om symbolisch uitdrukking te geven aan “dat van de overheid bescherming mag worden verwacht”.

Aan de tekst op de gedenktafel voor de Joodse slachtoffers: “Maar ach – ikzelf?... Keek toe en heb gezweven” dacht ik een paar dagen later in het bijzonder toen ik betrokken was bij de publicatie van een boek, waarin de lotgevallen worden beschreven van een Joodse man die op heel jonge leeftijd werd geconfronteerd met de deportatie naar Auschwitz van naaste familieleden, zijn kindermeisje en zijn vriendje van zes jaar. Op wonderbaarlijke wijze is hijzelf aan de dood ontsnapt, hoewel de Duitsers een aantal keren hebben getracht om hem ook op transport te stellen. Het boek heeft de titel gekregen: “Duizendmaal gekust”. De bron van deze titel werd gevonden in het afscheidsbriefje van zijn eveneens op transport gestelde grootmoeder, waarin zij schreef dat zij hem duizend kussen gaf.

De geschiedenis zal ons altijd blijven achtervolgen.

Met de publicatie in de toekomst van het boek over Vinkeveen, waar door de redactie hard aan wordt gewerkt hopen wij ook weer een belangrijke bijdrage te leveren aan de geschiedenis. Een team van mensen houdt zich hiermee bezig en ik ben blij u te melden dat er duidelijk voortgang wordt geboekt. Aangezien het boek 300 – 500 pagina’s zal tellen, kunt u zich voorstellen dat er nog wel enige tijd overheen zal gaan voordat de publicatie van het boek een feit is.

Ook met dit boek hopen wij leemten in de geschiedenis te kunnen vullen. Het Erfgoedhuis Utrecht heeft een lijst opgesteld met de witte vlekken in de Utrechtse geschiedschrijving. Dat zijn onderwerpen waarnaar nog niet of weinig historisch onderzoek is gedaan en waar wel behoefte aan is. Het doel van deze leemtenlijst is om het onderzoek naar de lokale en regionale geschiedenis in de provincie Utrecht meer te stroomlijnen om zo beter in te spelen op de behoefte aan historische informatie bij beleidsmakers. Deze formulering vindt u terug in een publicatie van Mieke Heurneman (Historische reeks Landschap Erfgoed Utrecht deel I). Een zeer lezenswaardig boekwerk, waarin wordt aangegeven op welke terreinen nader historisch onderzoek gewenst is.

In de afgelopen maanden zijn er nog twee belangrijke momenten te noemen. In de eerste plaats een door het bestuur georganiseerd uitstapje naar Wijk bij Duurstede voor de vrijwilligers van onze vereniging, met aansluitend een gezamenlijke “historische” maaltijd. Vele vrijwilligers hebben gevolg gegeven aan onze uitnodiging en het uitstapje tot een succes gemaakt. Eind november heeft de algemene ledenvergadering plaatsgevonden, waarbij het voorgenomen beleid van de vereniging voor het jaar 2008 is uiteengezet en de begroting is vastgesteld. De financiële positie van de vereniging is goed te noemen en er is ook geen verhoging van de contributie voorgesteld.

Ik hoop u hiermee weer even te hebben bijgepraat en zie u gaarne bij een van de volgende bijeenkomsten.

Mr. Jan C.K. van Lee, Voorzitter

Bestuur en redactie van de Proosdijkoerier wensen u allen prettige feestdagen en een voorspoedig 2008

Inhoudsopgave

- 103 Van de voorzitter
- 104 Mag ik asjeblief op zondag ook vier uren open zijn?
- 106 Het slot Loenersloot
- 107 Dorpsgenoten van vader op zoon
- 112 Omstreden benoemingen
- 117 Het onderwijs in Mijdrecht
- 121 Van streekarchief naar Regionaal Historisch Centrum
- 122 Terugblik op voorbijgane jaren
- 124 Niet met de pet in de hand
- 127 Oproep
- 128 Niemand in mijn familie weet wie er op deze foto's staan
- 130 Archeologisch materiaal
- 131 Van het bestuur.

“Mag ik asjeblijf op zondag ook vier uren open zijn?”

door Jan Rouwenhorst

In het archief van de gemeente De Ronde Venen liggen legio mappen en dozen. Het daarin bewaarde materiaal biedt een verrassende kijk op de levenswijze en denkwereld van mensen, die hier vroeger woonden. In de jaren '30 van de vorige eeuw buigt de gemeenteraad van Wilnis zich over de openingstijden van winkels in Wilnis. De winkelsluiting op zondag staat dan ter discussie.

De minister van Arbeid, Handel en Nijverheid laat in 1932 weten dat winkels al om vijf uur 's ochtends voor het publiek open mogen zijn: een uur eerder dan gebruikelijk. De sluitingstijd ligt tussen acht en tien uur 's avonds. In de gemeentelijke verordening wordt bepaald dat de winkels op zondag gesloten zijn. Daartegen tekenen diverse winkeliers protest aan. Een plaatselijke brood- en banketbakker memoreert “het grote ongerief dat hierdoor ontstaat voor het publiek.” Hij verzoekt om een zodanige aanpassing van de winkelsluiting dat de verkoop van zijn producten op de zondag doorgang kan vinden. Hij is niet de enige die zich richt tot de gemeenteraad, die bestaat uit zeven gekozen volksvertegenwoordigers en de burgemeester.

Een nare tijd

Uit de stukken valt op te maken dat men de burgemeester ziet als degene die het voor het zeggen heeft. Formeel is dat weliswaar niet zo, maar in de dagelijkse dorpspraktijk bestaat een andere werkelijkheid. Zo schrijft een andere middenstander: “Mijn Edw. Burgemeester, ik vraag asjeblijf of ik ook zondags niet vier uren open mag zijn, het is toch zoo een nare tijd en ik heeft er veel schade aan.”

Dit soort verzoeken leidt in de gemeenteraad van Wilnis tot een discussie, die zich uitstrekt over jaren. Omdat de dorpsgemeenschap tot op het bot verzuild is, wekt het geen verbazing dat de raadsleden zich bij hun stellingname - vooral bij deze zaak - laten leiden door hun godsdienstige overtuiging. Zo komt de vraag naar voren of de zondagsluiting bedoeld is om de rust van het winkelpersoneel te waarborgen of om het belang van de zondagsheiliging te benadrukken.

Visite

De bakker is duidelijk. Hij voert aan schade te lijden vanwege “broodverkoop aan de groote gezinnen, terwijl het ook voorkomt dat bij visite de menschen meer brood noodig hebben.” C. Knigge - de rooms-katholieke wethouder - neemt het op voor de klagende middenstander. Hij stelt dat de zondagsluiting wel kan worden voorgeschreven, “waaraan de minderheid van de raad zich heeft te onderwerpen, doch dan geschiedt zulks met wrevel.” Hij vindt dat de raad respect moet hebben voor de meening van een groot deel der bevolking en voor de godsdienstige overtuiging der Rooms-

Katholieken. Geen respect daarvoor geeft ontstemming. De wethouder zegt dat hij er altijd voorstander van is geweest om “de vrede te bewaren” en vraagt om intrekking van de gewraakte verordening.

Een ander lid van de Rooms Katholieke Staatspartij (RKSP) - raadslid Th. B. de Jong - merkt op dat “hoewel de winkels meerendeels op Zondag gesloten waren, toch (...) het nodige te verkrijgen was. Verschillende personen kunnen het brood met warm weer in hunne woningen niet goed bewaren en komen daarom des Zondags het brood voor Maandag bij de bakker halen”. Daarom stelt de RKSP-fractie een pragmatisch compromis voor, dat een openstelling van vier uur inhoudt: “realo's contra fundi's”. Want de vier rechtlijnige mannenbroeders in de gemeenteraad vinden het voorstel uiterst gevaarlijk.

De geest van de Kersten-partij

Volksvertegenwoordiger A. van Dam laat er geen misverstand over bestaan. “De vergaderingen worden hier met gebed geopend en wij dienen daarom de Zondagsrust in de hand te werken, die plicht rust op ons allen”, aldus het protestantse raadslid. Van Dam benadrukt dat de raad “een groote verantwoordelijkheid op zich neemt als de vier uur gegeven worden.” Genotuleerd wordt dat het hem “(...) persoonlijk nog nooit is overkomen dat hij op zondag brood moest kopen en daarom eet hij maandags brood van zaterdag “wat (...) nog goed bekomen is”.

Volgens de katholieke wethouder kan de dorpsvrede in gevaar komen. Hij vindt dat de ruimere opvatting van de katholieken gerespecteerd moet worden. “We leven in een gemeente met een gemengde bevolking en moeten de poort niet open zetten voor allerlei gevoeligheden. Volgens het Kerkelijk recht der Katholieken is alleen op Zondag slavelijken arbeid verboden, waaronder het verkoopen niet valt. De geest van de Kersten-partij (dominee Kersten: oprichter van de toen rabiaat anti-katholieke Staatkundige Gereformeerde Partij, JR) moet hier niet doordringen, dat is het bederf voor de goede samenwerking. De Rechtsche partijen hebben elkander noodig en daarom moeten die elkander niet in hunnen overtuiging prikkelen.”

Beginsel

De vier volksvertegenwoordigers van gereformeerde en hervormde huize - drie raadsleden en wethouder M. van der Vaart - zijn niet overtuigd. Voor hen geldt dat “het de plicht is van de Christelijke partijen, waaronder de katholieken toch ook behoren, de Zondagsrust in het oog te houden”, aldus het raadslid A. Verkaik. Hij stelt: “Nu moge de opvatting van de Roomsche Katholieken in dit opzicht ruimer zijn, (maar) ... geen enkele Katholiek kan het kwalijk nemen als men voor zijn beginsel opkomt.”

Bij de stemming staat de uitslag op voorhand vast: de drie rooms-katholieke raadsleden delven het onderspit. Hun voorstel om de gemeentelijke verordening aan te passen wordt door de protestantse meerderheid verworpen. Onmiddellijk daarna verlaat de katholieke wethouder de vergadering.

“Niet wenselijk”

In augustus 1934 blijkt uit een missive van de minister van Economische Zaken dat de wet zodanig gewijzigd is, dat verruiming van de mogelijkheden tot verkoop op zondag mogelijk is. Maar de gemeenteraad hoeft zich niet buiten spel gezet te voelen, want de “bedoelde regeling zal slechts dan van toepassing kunnen worden indien en voor zover de gemeenteraad verklaard heeft van oordeel te zijn dat de tegenwoordige buitengewone omstandigheden [lees de ernstige en langdurige economische crisis in Nederland, JR] daartoe aanleiding geven.

De ruimte die geboden wordt, pakt de protestante burgemeester I. Padmos met beide handen aan. Een dergelijke verklaring “als bedoeld in aangehaald schrijven” wordt op voorstel van b. en w. namelijk niet wenselijk geacht en in februari 1935 besluit een raadsmeerderheid juist dat het voor Wilnis “wenselijk (is) de Zondagssluiting voor de winkels te bestendigen”. Wethouder Knigge en zijn partijgenoot De Jong laten weten tegen het raadsvoorstel te zijn. Knigge laat daarbij in de raadszaal weten: “Een jurist heeft mij meegedeeld dat een gemeentelijke verordening niet van de wet kan afwijken.” Geeft Knigge daarmee een hint of verwijzing naar een eerdere Wilnise verordening, namelijk het verbod op vissen op zondag van dertien jaar eerder? Want toen oordeelde de Hoge Raad der Nederlanden - het hoogste rechtscollege van ons land - dat de gemeente Wilnis z'n bevoegdheid had overschreden door al het vissen op zondag binnen de gemeentegrenzen te verbieden. Die verordening moest op last van het rechtscollege worden aangepast.

Kantonrechter

De zaak van de winkelsluiting op zondag blijkt met het hierboven genomen raadsbesluit allesbehalve geaccepteerd. Ook de nieuwe gemeenteraad - gekozen in juni 1935 en in functie vanaf september 1935 - zal zich met de zaak moeten bezighouden.

Want bakker S.G. Leijgraaff - in 1934 naar Wilnis verhuisd vanuit Schoonhoven - stoort zich namelijk niet aan de gemeentelijke verordening. Tegen de overtreder wordt een proces-verbaal opgemaakt en de zaak komt voor. Er volgt weliswaar een veroordeling, maar de kantonrechter geeft de bakker het advies de gemeenteraad alsnog te verzoeken de verbodsbepaling in te trekken. De bakker deelt de raad mee dat zijn bedrijf groot nadeel ondervindt door het raadsbesluit“(…) inzake de verkoop van brood, banket, beschuit en gebak.” Volgens de middenstander wordt “niemand door de bedoelde verkoop op zondag gehinderd.” Maar bij de bespreking van het onderwerp in de raadsvergadering memoreert burgemeester Padmos nog even fijntjes de veroordeling.

Melkerij

Daarentegen breekt de katholieke wethouder in april 1936 - samen met zijn twee partijgenoten - opnieuw een lans voor de openstelling op zondag. J. van der Vliet, één van de calvinistische raadsleden, is daar fel tegen. Hij bestrijdt dat de bakker in de uitoefening van zijn bedrijf wordt “gehandicapt” en hij “(...) kent nog een hogere wet. Als ieder op de werkdagen in zijn behoefte voorziet, is het niet nodig op Zondag te kopen.”

De katholieke raadsleden geven zich niet gewonnen. Er wordt immers geen brood gebakken, het gaat slechts om de verkoop. Ze attenderen de mannenbroeder op het feit dat hij boer is. “Ook in de melkerij is het bedrijf des Zondags in vollen gang. Voor die mensen geldt toch ook de dag des Heeren?” De discussie is vruchteloos, de ingenomen posities blijven ongewijzigd. De protestantse meerderheid in de raad houdt voet bij stuk, principes gaan voor profijt, de democratie zegeviert en de winkels blijven op zondag dicht.

Bronnen:

GAW, Inv. nr. 458, rubriek 10

GAW, Inv. nr. 292, raadsvergadering d.d.22 juni 1932

GAW, Inv. nr. 292, raadsvergadering d.d.21 december 1934

GAW, Inv. nr. 466 rubriek 10

GAW, Inv. nr. 292 raadsvergadering d.d. 3 april 1936

Het slot Loenersloot

bewerkt door Joop Frankenhuizen

Weinig Rondeveners zullen weten dat er op een steenworp afstand van de huidige gemeentegrenzen een voormalig kasteel ligt. Het is het slot Loenersloot, gelegen aan de westzijde van het riviertje de Angstel in de gemeente Loenen. Na een aantal verbouwingen is er nog maar weinig over van de burcht van waaruit destijds zelfs strooptochten werden ondernomen. Daarom een korte terugblik op een stukje geschiedenis waarin de Utrechtse bisschoppen, net als in de Proosdijlanden, zo'n grote rol hebben gespeeld. Een stukje geschiedenis dat straks, misschien na de naderende herindeling van De Ronde Venen met Abcoude, Loenen en Breukelen, tot de lokale geschiedenis kan worden gerekend.

De bisschop wint

In 1156 wordt tussen de Bisschop van Utrecht en de heer Van Amstel een verdrag getekend waarin de grens tussen beider gebieden wordt vastgelegd. Een van de getuigen bij de ondertekening is ene Henricus de Lonreslothe, die waarschijnlijk in het slot Oedehof woont.

Dat slot wordt voor het eerst genoemd in 1258 als ridder Dirk Splinter van Loenersloot het als curia (hof) overdraagt aan de graaf van Gelre (Gelderland) om het daarna in leen en vergezeld van een aantal rechten terug te krijgen. Niet leuk voor bisschop Hendrik van Vianden die in die tijd regelmatig conflicten heeft met de graven van Gelre en die van Holland. In 1377 ziet bisschop Arnold van Hoorn zijn kans schoon af te rekenen met de gelijknamige afstammeling van Splinter van Loenersloot. Deze gedraagt zich als roofridder en dient te worden uitgeschakeld. In Gelre is echter een strijd gaande om de opvolging van de graaf, zodat van die kant geen hulp te verwachten is. Het slot wordt belegerd en Splinter moet zich na drie weken strijd aan de bisschop overgeven.

Maar, de strijd gaat door

Een jaar later breekt in Utrecht de strijd uit om de opvolging van de bisschop. Splinter ziet zijn kans schoon en hervat zijn roofridderpraktijken. Hij weet zelfs Utrechtse burgers te gijzelen. Pas in 1386 komt 'het huijs to Loenresloet' met alle daarbij behorende landerijen, waaronder het dorp met het dagelijks gerecht, definitief in handen van de bisschop van Utrecht en Splinter wordt leenman van de bisschop. Hij overlijdt in 1399 en laat een dochter en een bastaardzoon na. Die dochter, Elsabee, is gehuwd met een Gelderse hertog. De bisschop ziet die edelman niet zitten en verklaart het huwelijk ongeldig. Pas in 1408 zal het worden erkend en wordt Elsabee beleend met het slot Loenersloot. Het gaat echter niet goed met het echtpaar. Zij kunnen hun schulden niet betalen en moeten delen van hun bezit verkopen.

Buitenhuis

Het slot komt dan in handen van Boudewijn van Zwieten, een invloedrijke Hollandse edelman die in

Holland veel belangrijke functies bekleedt. Ook deze edelman geniet weinig vertrouwen bij de bisschop, want als hij in 1428 het slot wil verkopen krijgt hij te horen dat de bisschop te allen tijde zal instemmen met de afbraak ervan. Na zijn overlijden erft zijn kleinzoon. Die hoort van de bisschop dat het slot niet verder mag worden versterkt en als een 'open huis' aan hem moet worden opgedragen. De volgende jaren wordt het 'open huis' nog twee keer verkocht en in 1767 wordt ene Hendrik Willem van Hoorn de nieuwe eigenaar. Hij sloopt een deel van het inmiddels vervallen gebouw en gaat failliet. De boedel wordt geveild en de nieuwe eigenaar, de Utrechenaar Mr Andries Jan Strick van Linschoten, zal slot Loenersloot ingrijpend gaan verbouwen. Het wordt een geriefelijk buitenhuis, zoals er zo vele in die tijd langs de Vecht zijn gebouwd. Wat ervan resteert toont de afbeelding. Het geheel heeft een middeleeuws uiterlijk behouden, maar is al sinds enkele jaren niet meer bewoond. De huidige eigenaar, mevrouw M.F.M. baronesse van Nagell, geboren Martinie Buijs, heeft het slot Loenersloot ondergebracht in een stichting met als doel het voor verder verval te behoeden. Slot en park zijn niet toegankelijk voor het publiek.

Bron: Uitgave Het Utrechts Landschap.

Het slot Loenersloot in 1893. Foto NKGL.nl

Dorpsgenoten, van vader op zoon

door Stef Veerhuis

Stamboonderzoek

De ruim 1300 bezoekers die de achter ons liggende tentoonstelling over de Hollandgänger en/of de genealogische dag hebben bezocht, bevestigen eens te meer dat de interesse voor het verleden lijkt toe te nemen. Een achterliggende gedachte vanuit onze vereniging was, een ieder de helpende hand te kunnen reiken bij een zoektocht naar voorouders. Sommigen nemen genoeg met de vele mogelijkheden die tegenwoordig op Internet beschikbaar zijn en laten het verder bij een naamsgerichte kopie, die zonder veel “toeters en bellen” gedownload kan worden. Vaak omdat de hoogst noodzakelijke tijd voor uitgebreid onderzoek ontbreekt. Máár, als die er dan wel is, ontbreekt soms de nodige kennis van voorhanden zijnde bronnen.

Het streekarchief

Onderzoek naar voorouders afkomstig uit onze gemeente en Abcoude bijvoorbeeld, want komen de (voor)ouders bijvoorbeeld uit de gemeente de Ronde Venen, dan kan er al heel veel informatie aangereikt worden vanuit het Streekarchivariaat Vecht en Venen dat, tot de nieuwbouw in Breukelen zal zijn gerealiseerd, nog steeds onderdak heeft in het gemeentehuis te Mijdrecht en waar altijd wel een kopje koffie voor u klaarstaat. (Wel even een afspraak maken 0297 – 291655 of 291632).

Wat te denken bijvoorbeeld van de doop, trouw en/of overlijdensakten die vanaf 1810 geraadpleegd kunnen worden. Even als de bevolkingsregisters, bouwaanvragen vanaf circa 1880, of de vele oude hinderwetvergunningen. Daarnaast zijn er niet alleen kerk of verenigingsarchieven beschikbaar, maar ook de notulen uit de gemeenteraden van vroeger. Hebt u er echter een reisje naar Utrecht voor over dan kunt u “over de schouder van een plaatselijke notaris” diens eerder opgemaakte akten meelesen. En het is niet uitgesloten dat u in het Utrechts Archief leest waar de inboedel van uw voorouders na hun overlijden uit bestond, of tot de ontdekking komt dat zij vroeger een testament hadden laten opmaken. Maar weet u dat daar in de meeste gevallen ook de zogenaamde huwelijksbijlagen aanwezig zijn, waarin u onder andere kunt lezen waar en wanneer opa zijn dienstplicht heeft vervuld. Om uw eerdere voornemen enigszins te inspireren, lijkt het mij een goede gedachte om in deze aflevering van “Onze Dorpsgenoten” verhaal te doen van de vele achterliggende zoektochten naar mijn “roots”, die

voor zo ver mij bekend, begonnen met een akte van overdracht in Mijdrecht betreffende “ene huijzinghe, erf en schuyrtje, ten westen van de Heereweg” in het jaar 1697 door Gerrit Cornz.Veerhuijs. Te veel ontbrekende schakels tussentijds zijn redenen dat ik pas een eeuw later met een aaneengesloten familie verhaal kan beginnen.

Gerrit Veerhuis

In 1801 vestigt Gerrit Veerhuis zich onder zijn latere dorpsgenoten in Mijdrecht, als hij zijn goed aangeschreven en wel beklante scheepsmakerij in Wilnis, die hij daar in 1791 had gevestigd, verkoopt en zich met zijn hele hebben en houwen nestelt halverwege Bozenhoven, het huidige Bosch en Haven. Uit de vele beschikbare archiefbronnen heb ik op kunnen maken dat hij eerder in Wilnis, politiek gezien, zeer actief is geweest ten tijde van de Bataafse Republiek. Tevens was hij enige jaren armenmeester in de katholieke kerk aan het Driehuis en vond ik zijn naam ook terug bij de manschappen van de Wilnise brandweer.

In een eerder verschenen artikel in de Proosdijkoerier heb ik verhaald dat het “mijn en dein” hoog in zijn vaandel stond. En dus kan ik hem met een gerust hart karakteriseren als een gelovig mens, sociaal betrokken, rechtschapen maar vooral een creatieve middenstander. Want het eerste wat hij, eenmaal aangekomen in Mijdrecht, gaat bouwen is een nieuwe timmeraffaire. Mogelijk door ervaring wijzer geworden zal hij tot de overtuiging gekomen zijn, dat je van de bouw en verhuur van houten vaartuigen alléén, niet kunt bestaan. Máár dat er met hout en spijkers ook andere mogelijkheden binnen bereik gaan komen. Om dit illustratief te maken vond ik zijn inschrijving in het gemeentelijke patentregister waarin hij zich niet alleen “voorstelt” als scheepsbouwer en timmerman maar tevens als grutter, tapper en zelfs spekverkoper. Wanneer in 1808 zijn vrouw Hendrica van Beijeren sterft, blijft hij alleen achter met zijn twee dochters Hilleetje en Agatha, die beiden, nog voordat hij voor de tweede keer trouwt, het vaderlijke huis op jonge leeftijd verlaten. Hilleetje huwt met veenman Pieter van Leeuwen en de jongste, Agatha, trouwt met Jan Vermolen, de plaatselijke smid in Wilnis. De tussenliggende jaren echter is er opnieuw veel verdriet voor Gerrit Veerhuis. Kort na haar huwelijk sterft zijn oudste dochter in het kraambed tijdens de bevalling van een tweeling, terwijl de beide borelingen het ook niet zullen overleven. Zijn andere

dochter zal het eveneens niet gemakkelijk krijgen tijdens de eerste jaren van haar huwelijk. Het begint met de smidse van haar echtgenoot die tot de grond toe afbrandt en vervolgens moeten er grote schulden worden gemaakt om de boel weer te kunnen herbouwen. En net als de wind lijkt te keren slaat er een cholera epidemie toe in Wilnis. Ze verliest binnen een zeer kort tijdsbestek niet alleen haar man maar ook vier van haar kinderen. Inmiddels was Gerrit Veerhuis voor de tweede maal getrouwd en wel met Catharina Alida van der Vaart, die hem in 1811 een zoon, Willem, schenkt. Wat zal hij blij geweest zijn omdat de toekomst van zijn bedrijfje daar mee verzekerd leek. Drie jaar later wordt Jan geboren, tenminste dat wordt veertien jaar later bevestigd door de toenmalige vroedvrouw Elisabeth de Haan. Want pas na de dood van Gerrit Veerhuis blijkt dat, óf de ambtenaar, of vader Gerrit eertijds in gebreke is gebleven hiervan melding te maken. Het blijft natuurlijk gissen waarom, omdat zijn eerste zoon Willem namelijk wel door hem was aangegeven. (Ik sluit echter niet uit dat er net als bij elk andere bevalling, de spanningen hoog zijn opgelopen en dat je dan zelfs als tapper best wat nerveus kan worden ... toch ?) Gedurende hun huwelijk worden er zes kinderen geboren. De jongste, Gerrit, wordt geboren in 1826, drie jaar voordat zijn vader op zestigjarige leeftijd sterft. De memorie van successie en de gebruikelijke boedelbeschrijving voor de belasting maken duidelijk dat deze kleurrijke ondernemer het op Bos en Hoven goed heeft gedaan.

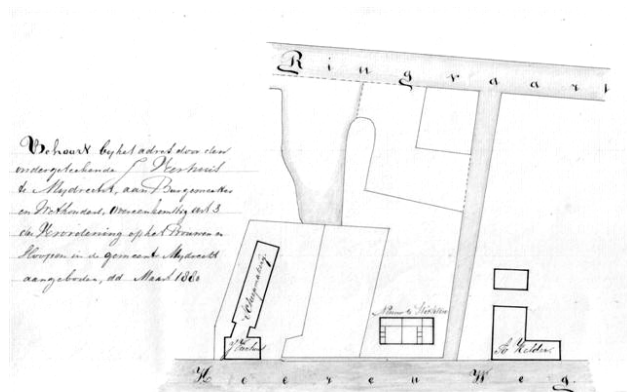
De zonen zetten het bedrijf voort

Op jonge leeftijd zetten twee van zijn zonen het ambachtelijke werk van hun vader voort, terwijl moeder Catharina het kleine winkeltje runt. Een oproep voor de nationale militie in 1833 leek onverwacht roet in het eten te gaan gooien. Aan de gebruikelijke keuring ontkwam de loteling Jan met nummer 23 niet. Het signalement van onze Jan Veerhuis op de gebruikelijke huwelijksbijlage luidt; ... Lengte één El, zes Palm en twee Duim lang, met een ovaal aangezicht, breed voorhoofd en blauwe ogen. Een grote neus, ordinaire (gewone) mond met ronde kin, blond haar en wenkbrauwen. Weliswaar bleef hij tot 1836 oproepbaar maar kreeg vrijstelling vanwege broederdienst. Wanneer later broer Gerrit een plaats vindt in de timmerwerkplaats van de gebroeders, is voor Willem de tijd gekomen om op eigen benen te gaan staan. Hij neemt dan de goed renderende scheepswerf van Gijsbert Stofberg in Wilnis over. Dezelfde waar eertijds zijn vader begonnen was. Jan trouwt in 1852 op achtendertigjarige leeftijd met Maria de Koning, een veenvrouw uit Wilnis en weduwe van Cornelis van der Aar, die haar twee jonge kinderen meebrengt. En lijkt het "huisje, boompje, beestje" misschien wat

onverwacht alsnog voor beiden in vervulling te gaan. Hun eerste kindje echter overlijdt, maar een jaar later (1854) wordt zoon Pieter geboren en in 1856 nog een dochter Maria.

Maar wat niet voorzien kon worden gebeurde. Jongste broer Gerrit, ondertussen getrouwd, overleeft een cholera epidemie in 1857 niet en laat een diepbedroefde vrouw Aaltje Egbers met twee kinderen achter. Jan Veerhuis moet het voorlopig dus alleen maar zien te rooien máár, heeft zonder enige twijfel, wanneer nodig, altijd een beroep kunnen doen op diens broer in Wilnis. Een samenwerking overigens die tot in lengte van dagen aanwezig is geweest bij "de Veerhuizen" in Mijdrecht en Wilnis. Zoon Pieter en stiefzoon Johannes van der Aar groeien vanaf hun kindsjaren, haast vanzelfsprekend, op in de scheepsmakerij op Bozenhoven. De tijden veranderden echter in een razend snel tempo. Steeds meer polders vielen droog en de vervening liep hard terug. Het gevolg was dan ook dat de vraag naar houten schepen steeds meer afnam en er toe leidde dat de vele aanwezige scheepswerven moesten gaan uitzien naar andere middelen van bestaan. (Lees hierover het artikel in de Proosdijkoerier van september 2006)

Ook de plaatselijke overheid werd geconfronteerd met deze veranderingen. Regelgeving en wetten die van bovenaf werden opgelegd om het dagelijkse leven en werken te controleren stuitten op weinig begrip. Het zó maar iets bouwen bijvoorbeeld, werd stringenter gebonden aan zowel een in te dienen bouwbestek als een verplichte sloop of hinderwetvergunning. Ongetwijfeld zullen sommigen onder hen zijn afgehaakt vanwege de in hun ogen veelomvattende papierwinkel. Het was daarom een grote verrassing dat ik tijdens mijn zoektocht, in een der allereerste afgegeven bouwvergunningen de naam van betovergrootvader Joannis Veerhuis tegenkwam. Hij vraagt in maart

Schets bij de bouwaanvraag van Jan Veerhuis, Maart 1880

1880 toestemming om een nieuw “burgerhuizinge” te mogen bouwen. De bijgevoegde plattegrondsheets en bestek geven aan waar hij deze “twee onder één kap” wilde gaan bouwen, namelijk het huidige Bosch en Haven. Het bewijst mijns inziens eens te meer dat ook de bouw van een huis op verzoek en naar behoren door hem kon worden uitgevoerd. In juni van dat jaar trouwt zoon Pieter met Anna van Wijngaarden, een huwelijk dat gezegend zou gaan worden met een rijk kindertal.

Een volgende generatie treedt aan

In 1886 namen hij en zijn stiefbroer Jan van der Aar de “timmeraffaire” van hun overleden vader over. Hun aanpak en lijfspreuk bleef echter dezelfde: “overal waar maar een spijker in kon was werk”. Maar tevens schroomden zij niet om percelen grond aan te kopen die zij door anderen lieten vervenen. De turf die daar dan weer van afkwam verkochten ze vervolgens zelf. Maar ook in de aannemerij lieten zij zich bepaald niet onbetuigd. Moeiteloos haal ik uit de vele door hen ingediende bouwaanvragen, het bouwbestek van een boerderij in 1910, voor S. Verdam aan de Poelweg in Waverveen. Met het

voortschrijden der jaren groeiden ook hun zonen het bedrijf in, tenslotte wisten zij ook niet beter. Stilzwijgend raakten zij vertrouwd met de vaak beperkende aanwezige mogelijkheden die door Pieter Veerhuis werden gedictieerd. Jan, de oudste, had in vaders ogen het meest in zijn mars en leek voorbestemd het bedrijf later van hem over te gaan nemen máár... dan samen met broer Gert. Het hoe en waarom openbaarde zich jaren later en was tevens de reden dat deze beoogde samenwerking volledig mislukte en Jan Veerhuis uit de firma trad. Met dit gegeven zijn de gemoederen destijds hoog opgelopen en moest een hoge en vooral lange schutting zorgen voor de nodige gemoedsrust. Het weerhield hem er echter niet van om in een klein schuurtje achter op de werf van broer Krelis voor zichzelf te beginnen. In 1916 bouwde hij zijn eigen werkplaatsje en ging zich richten op het maken van meubelen, een proces dat hij zich eigen maakte bij Dirk van der Helm. Zelfs zijn lange mobilisatietijd, tijdens de Eerste Wereldoorlog bij de veldartillerie in Bunnik lijkt geen stoorzender te zijn geweest, maar veel eerder bedoeld om of de lieve vrede thuis

Familiefoto in 1930 t.g.v. het 50 jarig huwelijk van Pieter Veerhuis en Anna van Wijngaarden. Achter v.l.n.r. Jan Veerhuis, Henk Vermaas, Mie Veerhuis, Ko de Graaf, Marie Veerhuis, Gert Veerhuis, Wim Veerhuis, Dora Voorbij, Ka Veerhuis, Freek de Rijk, Jo van Eijk, Piet Veerhuis en Kees Veerhuis. Midden v.l.n.r. Mijntje van Egmond, Maria Nieuwenhuizen-Veerhuis, Pieter Veerhuis, Anna van Wijngaarden, Ka van den Heuvel van Wijngaarden, Weduwe Rieka Veerhuis Vermaas en Klaasje van Grieken met enige kleinkinderen voor hen.

Een ansichtkaart van het dubbele woonhuis (uiterst rechts) dat in 1880 werd gebouwd. Het naar voren staande witte huis was van smid van der Geer en later van Strijk op Bos en Hoven in Mijdrecht.

te bewaren of het schrale aanbod van werk tijdens de crisisjaren te kunnen omzeilen.

Zijn grote doorzettingsvermogen en veelzijdigheid, waren er debet aan dat er zelden een vergeefs beroep op hem werd gedaan. Hij pakte werkelijk van alles aan, van reparaties en onderhoud tot verbouw en zelfs nieuwbouw. Zo schreef hij zich in voor de bouw van het parochiehuis te Driehuis. En op een oude familiefoto bengelt hij aan een touw, gezeten op een smalle plank, aan de torenspits van de R.K. kerk, om na een storm de leien recht te leggen voor mijnheer pastoor.

Mijn opa

Naast vakman en strenge vader was er ook een “andere” Jan Veerhuis, dat was mijn Opa. Een man die ik naast de vele rijke overleveringen vanuit de familiekringen nog duidelijk voor me zie. Een beetje in zich zelf gekeerd strelen zijn knokige timmermanshanden de poes die bij hem op schoot zit. Dezelfde handen, die vele jaren eerder, op zijn trekharmonica niet alleen de melodie “Kees laat je scheren” lieten horen, maar ook liefdevol en met ingetogen verdriet het kistje hebben gemaakt om daarin zijn zwakbegaafde zoon Jantje te kunnen begraven die jammerlijk verdronk in de Achtervaart. Het grote statieportret in de voorkamer waarop hij stond afgebeeld in een militair gala-uniform, gaf hem vreemd genoeg nu juist het beetje aanzien wat hij doorgaans nimmer uitstraalde. Wanneer hij bijvoorbeeld, gekleed in een manchester broek en onafscheidelijke pet, met zijn riemklomp de pin

zocht op de achteras van zijn fiets, om vervolgens op weg te gaan en te trachten een zondagsmiddags uitgeschreven nota te kunnen incasseren.....

Recessies, later gevolgd door de duistere oorlogsjaren zullen bepaald niet gemakkelijk zijn geweest voor deze kleine dorpsstimmerman. Gesteund door zijn optimisme, was hij tevreden met de “timmerkrumels” die op zijn pad kwamen.

Andere tijden breken aan

Langzaam maar zeker breken andere tijden aan. Zoon Gerard, weer veilig terug gekeerd na zijn gedwongen verblijf in Duitsland, en (Ma)Rinus inmiddels geschoold, en met een geheel eigen visie, treden in de voetsporen van vader. Die op zijn beurt toch gemerkt moet hebben dat er niet alleen méér, maar vooral ander werk loskwam. Omdat de oudste zoon Piet, die via Tinus Reurings en Arend van der Helm, werk had gevonden bij meubelfabriek Swart in Uithoorn en eerder al had aangegeven vaders levenswerk later niet te willen voortzetten, besluit Jan Veerhuis in 1954 het voor gezien te houden en verkoopt hij zijn bedrijf aan zijn beide zonen. Nieuwe mogelijkheden en bedrijfsvoering blijken succesvol en het bedrijf van de Gebroeders zit al heel snel in de lift. Eind 1968 is de rek er na talloze verbouwingen en aanpassingen volledig uit op Bozenhoven en verhuist het bedrijf noodgedwongen naar een grotere behuizing aan de Padmosweg. Gesteund door een groeiend aantal vakbekwame medewerkers nemen de opdrachten in aantal en uitvoering toe en is Wilnis binnen enkele jaren

opnieuw te klein geworden. De oliecrisis echter, begin jaren zeventig, zorgt ervoor dat er ongeveer negen jaar pas op de plaats gehouden moet worden, voordat het huidige bedrijfspand aan de Energieweg in Mijdrecht betrokken kan worden. Men specialiseert zich, naast het gebruikelijke aannemerswerk, in wand en kozijnbouw voor de gemeentelijke en semi-overheid. Het bedrijf, met een honderdtal medewerkers, floreert. Met het vorderen der jaren tachtig keert het tij in de bouwwereld en houden opdrachtgevers pas op de plaats als de economie steeds meer stagneert. Faillissementen en gedwongen ontslagen zorgen voor grote onzekerheid. Ook de "GEBR. VEERHUIS B.V." dreigt hiervan slachtoffer te worden en het is uiteindelijk de timmerfabriek binnen de vennootschap die de boel overeind weet te houden. De spanningen die daarmee gemoeid waren, was een regelrechte aanslag op lichaam en geest geweest.

De huidige generatie zet het bedrijf voort

Gerard Veerhuis had inmiddels aangegeven uit te willen treden vanwege zijn gezondheid en Rinus stond voor de zware opgave de positie van het bedrijf binnen de markt veilig te stellen. Aanvankelijk lag het in de bedoeling dat diens oudste zoon, Johan Veerhuis, die in 1985 zijn studie bouwkunde en bedrijfseconomie had afgerond, de positie van Gerard zou gaan invullen. Een ongelukkige valpartij van zijn vader zorgde er noodgedwongen voor dat aan zoonlief, weliswaar tijdelijk, het bestuur van de onderneming moest worden overgedragen. Deze, op zijn beurt, zou toen misschien wel nimmer vermoed hebben dat dit "even" wel eens tot op de dag van vandaag zou kunnen gaan duren. Vader Rinus moet al heel snel tot inzicht zijn gekomen dat zoonlief in een relatief kort bestek bezien, zich al snel thuis voelde binnen het bedrijf, en trad later eveneens terug uit de zaak. In 1988 nam Johan Veerhuis het bedrijf over en slaagde er in om vanuit een modern gestuurd ondernemersklimaat, een vernieuwende wind in de zeilen te krijgen. Hij koos er voor een geheel andere koers in te slaan en grossierde met het verstrijken der jaren in zéér speciale opdrachten, met een filosofie dat, "lastige" opdrachtgevers in zijn visie niet bestonden. Want of het nu in Moskou was, Noordwijk, ergens in het Gooi of in onze regio, het waren tenslotte allemaal mensen die om heel veel aandacht vroegen. Inmiddels zijn we ruim drie honderd jaar verder en kan de naam VEERHUIS binnen onze hedendaagse gemeenschap mede geassocieerd worden met ondernemende dorpsgenoten. Er is voor iedereen een luisterend oor aanwezig om gezamenlijk op zoek te gaan naar oplossingen. Dat geldt tevens voor onze vereniging als het bijvoorbeeld gaat om een stukje sponsoring.

Of krijgen wij, als de mogelijkheid zich weer eens voor doet, alle medewerking om zoals eerder is voorgekomen, op een nieuwe bouwlocatie in het dorpshart van Mijdrecht, naar een stukje verleden te mogen graven. Verder zal menig ingezetene beamen dat dit oude familiebedrijf, de door hen zo karakteristiek uitgevoerde nieuwbouw met de rustiek getooide gevels tegenover het Raadhuisplein, prat mag gaan op dit "gezichtsbepalende predikaat". Overigens net als "Opa" Jan Veerhuis, de timmerman, die destijds zijn bijdrage leverde tijdens de bouw van het witte huisje van Dirk van der Helm aan de Stationsweg bij de brug. ("Het huisje van Korver") Een mooier compliment is mijns inziens niet denkbaar als je deze liefde voor het vak, in de ansichtkaartmolens binnen onze gemeente, zichtbaar aan kunt treffen.

Ik hoop dat ik u met dit stukje geschiedschrijving niet heb verveeld, maar door het vele aanwezige materiaal vanuit de archieven heb kunnen overtuigen dat het op een relatief eenvoudige manier mogelijk moet zijn uw eigen familieverhaal te kunnen schrijven. Tenminste, als ik uw aandacht tot hier heb weten vast te houden.

Bronnen: Doop, trouw en begraaffiches Mijdrecht en Wilnis Bouwvergunningen Mijdrecht, Raadsverslagen Mijdrecht te vinden in het streekarchief Vecht en Venen in Mijdrecht. Huwelijksbijlagen Mijdrecht en Wilnis en het notarieel archief te vinden in het rijksarchief in Utrecht.

Noot: Gevoelsmatig zou ik zijn tekortgeschoten U de beschreven veelal mondelinge overleveringen, van zowel mijn vader als andere familieleden aan het eind van dit verhaal, te onthouden en niet te vermelden.

OPROEP. De genealogiegroep binnen onze vereniging zou heel graag willen weten welke mensen zich bezig houden met genealogie en nodigt u uit te reageren: apvgolen@hetnet.nl Het maakt totaal niet uit of u pas begonnen bent of misschien eerder het bijltje er bij neer heeft gegooit. Ook zij die met hun onderzoek ver gevorderd zijn of mogelijk hun familieverhaal reeds gepubliceerd hebben kunnen, puttend vanuit hun ervaringen en vele onderzoeken, anderen een helpende hand bieden. De gedachte achter deze oproep is het onderling uitwisselen van namen en verder aanvullend onderzoek gezamenlijk af te stemmen. Tenslotte hopen wij met het aanbieden van deze kennis en/of het aanreiken van cursussen, u een zeer leuke tijdsbesteding aan te kunnen bieden. Wii heten u

Omstreden benoemingen

De problemen die er ontstonden bij de benoemingen van gemeentesecretaris J.G.A Koedam
door Fred de Wit

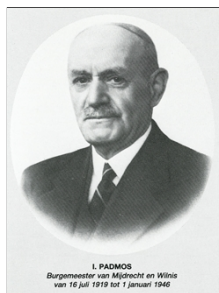
Om de achtergronden, die bij deze benoemingen een rol speelden, te begrijpen moeten we eerst teruggaan naar de politieke verhoudingen, die er in Wilnis en Mijdrecht voor de oorlog waren, tijdens de Duitse bezetting en na de bevrijding. Die politieke verhoudingen werden voor een groot gedeelte bepaald door de godsdienstige tegenstellingen in die gemeenten. Onkerkelijkheid kwam in deze gemeenten praktisch niet voor. Vandaar dat niet-confessionele partijen nimmer in aanmerking kwamen voor een raadszetel, want die stemmen vielen ongeveer gelijkelijk toe aan de rooms katholieke en protestantse vertegenwoordigers.

Burgemeester Padmos

Voorzitter van de raad van Mijdrecht en Wilnis was de protestant burgemeester Padmos en de twee wethoudersposten werden al jaren verdeeld tussen een protestant en een katholiek. Bij het staken van de stemmen in het college van burgemeester en wethouders gaf de stem van de burgemeester meestal de doorslag. Dat gaf nog al eens aanleiding tot onenigheid in de raad tussen de katholieke en de protestantse fracties omdat de burgemeester het in een aantal zaken vaak eens was met de mening van de protestantse wethouder. Dit was onder andere het geval met het handhaven van de zondagsrust, zoals bij het open zijn van bakkerswinkels op zondagmorgen, het houden van evenementen en het voetballen op de zondagmiddag. Dit ging zelfs zo ver dat de gemeente naar aanleiding van een besluit hierover door de Raad van State werd terug gefloten. De katholieken dachten hier soepeler over. De pastoor verkondigde, dat de jeugd beter kon gaan voetballen dan de kroeg bezoeken, of in het naburige Uithoorn vertier zoeken in dansgelegenheden, waar hij geen oog op kon houden.

Verkiezingen wethouders

In 1939 vonden er gemeenteraadsverkiezingen plaats. In Mijdrecht verliep de wethoudersverkiezing zoals gewoonlijk. Er werd een protestant en een katholiek als wethouder gekozen, maar in Wilnis verliep het anders. Door verdeeldheid, en geen krachtige leiding in de katholieke fractie van de Rooms Katholieke Staatspartij (RKSP) stemden de katholieke leden verdeeld, waarvan de protestanten handig gebruik maakten en een tweede protestant als wethouder kozen. In de daarop volgende raadsvergadering vroeg de katholieke fractievoorzitter of één van de protestantse

Burgemeester I. Padmos

wethouders zich terug wilde trekken voor een katholieke kandidaat, omdat dit al jaren zo was geweest. Maar de protestantse fractie was hier niet toe bereid. Het gevolg hiervan was dat de onderlinge verhoudingen in de raad niet meer optimaal waren. Het

blijkt later dat het katholieke raadslid Heijman in deze verkiezing een twijfelachtige rol heeft gespeeld.

Verkiezing gemeentesecretaris

Op 30 juni 1941 verzocht de gemeentesecretaris van Wilnis, D.J. Munnik, vanwege gezondheidsredenen eervol ontslag. Er waren twee kandidaten. Op aanbeveling van burgemeester en wethouders stond de tot het katholieke geloof bekeerde J.G.A. Koedam, zoon van de Mijdrechtse gemeentesecretaris C. Koedam, en ambtenaar op de secretarie van Wilnis als nummer één en G. J. van der Vaart uit De Hoef als nummer twee. Maar ook nu stemde de raad (vier protestant en drie katholiek) weer verdeeld. De uitslag was dat Koedam met vier stemmen werd gekozen. Maar ook aan deze verkiezing zat een luchtje. Het RKSP-lid Heijman, die eerder een rol had gespeeld bij de wethoudersverkiezing, had de katholieke fractie verlaten en zich aangesloten bij de NSB. De RKSP was dus gedecimeerd en bestond maar uit twee zetels. Deze fractie was er voor om Koedam te benoemen omdat hij meer diploma's bezat dan de andere kandidaat en enige jaren daarvoor katholiek geworden was. Wat er in die periode precies is voorgevallen is niet meer te achterhalen. Wel is duidelijk dat Heijman tegen Koedam heeft gezegd dat hij alleen op hem zou stemmen als hij lid van de NSB zou worden. Dit heeft Koedam geweigerd maar hij is wel voor anderhalve dag sympathiserend lid geweest. De dag na zijn benoeming heeft hij onmiddellijk weer bedankt. Welke de beweegredenen zijn geweest van het protestantse college om aan Koedam de voorkeur te geven boven Van der Vaart is niet bekend. Het zou kunnen zijn dat het bezit van meer diploma's van Koedam ook voor dat college doorslaggevend is geweest. Een andere lezing, die toen de ronde deed, was dat het college tijdens de Duitse bezetting met een

J.G.A. Koedam

gewezen was dat hij vanwege zijn lidmaatschap van de NSB, geen sacramenten meer mocht ontvangen, uit rancune nooit op Koedam zou stemmen. Van der Vaart zou dan zijn gekozen. De uitslag van de stemming zou dus voor het college een volkomen verrassing geweest zijn. Bovendien moest men vaststellen dat ook vanuit de protestantse raadsleden een stem op Koedam was uitgebracht. Gedurende de bezetting werd Koedam regelmatig geconfronteerd met maatregelen van de Duitsers. Hij probeerde steeds om de burgers van Wilnis, waar dit mogelijk was, ter wille te zijn en steunde het verzet.

De eerste raadsvergadering na de bevrijding

Op 9 november 1945 vond de eerste vergadering van de tijdelijke Wilnise gemeenteraad na de oorlog plaats. Tijdens die vergadering vroeg het katholieke raadslid Van Steijn of het juist was dat Koedam in functie was teruggeplaatst en dat de ambtenaar Van Oeveren het secretariaat tijdelijk waarnam. Burgemeester Padmos bevestigde dit en deelde mede, dat Koedam ten laste was gelegd dat hij, om de steun van het raadslid Heijman bij zijn benoeming te verwerven, sympathiserend lid van de NSB was geworden. Na anderhalve dag had hij zich weer afgemeld. De door de Commissaris der Koningin ingestelde zuiveringscommissie had over deze kwestie vergaderd en besloten Koedam terug te zetten tot eerste ambtenaar en hem voor vijf jaar en zes maanden uit te sluiten voor bevordering. Van Steijn vond deze straf te zwaar en vroeg om herziening van dit vonnis. Mede, omdat Koedam zich tijdens de bezetting met illegaal werk had bezig gehouden. Hij diende daartoe een motie in. Padmos verklaarde zich tegen deze motie omdat hij met de provinciale griffie meerdere keren over het zuiveringsbesluit had gesproken en de commissie vond dat ze hem juist mild hadden behandeld en dat de straf eerder hoger dan lager had moeten zijn. Het protestantse raadslid Van Vliet maakte deel uit van de zuiveringscommissie en geloofde niet dat de straf veranderd zou kunnen worden. Hij benadrukte wel dat Koedam altijd medewerking verleende aan illegale activiteiten en totaal geen sympathie had voor de NSB. De motie Van Steijn om herziening van het vonnis aan te vragen werd met een stem tegen aangenomen. Het raadslid Van der Does was tegen. Hij vond dat Koedam mild was behandeld. In andere plaatsen waren volgens hem zulke mensen vastgezet. Op 26 november 1945 deelde Padmos de raad mede dat de Commissaris van de Koningin een herziening van het vonnis afwees. Voor Koedam had deze beslissing vervelende gevolgen. Promotie in de gemeente Wilnis was voor hem uitgesloten omdat hij voor zijn terugzetting al de hoogste rang had. Bovendien was het besluit van terugzetting onduidelijk. Gold deze alleen voor de gemeente Wilnis of ook voor benoemingen elders? Hierover

bleef onduidelijkheid bestaan. Op 4 november 1947 deelde de Commissaris van de Koningin mede dat de getroffen maatregel tot uitsluiting van een bevordering gewijzigd was van vijf jaar en zes maanden in twee jaar en zes maanden.

Op 12 juli 1946 moest er dus weer een nieuwe gemeentesecretaris worden benoemd. Op de voordracht van het college stonden twee kandidaten. Als nummer één de waarnemend secretaris Van Oeveren en als nummer twee de Mijdrechtse ambtenaar Nawijn. Bij de stemming werden 7 stembiljetten ingeleverd. Vier leden stemden op Nawijn en drie leden stemden op de niet door het college gekandideerde Koedam. De onderlinge verhoudingen tussen de twee groeperingen stonden dus nog steeds op scherp. Dit zou nog jaren voortduren.

De situatie in Mijdrecht

Op 14 november 1945 kwam voor het eerst na de bevrijding de tijdelijke raad van Mijdrecht weer bijeen. Tot wethouder werden gekozen de katholiek L. van Dijk en de protestant C. Broerse. Van Dijk kon dit ambt moeilijk met zijn werk combineren. Als plaatsvervangend wethouder werd daarom op 27 januari 1946 W. Kruiswijk gekozen, waardoor bij afwezigheid van Van Dijk het college, ondanks het vertrek van Padmos, geheel uit protestanten bestond. Burgemeester Van der Haar, een antirevolutionair, zou pas enige maanden later in functie treden.

Op 3 september 1946 kwam, na de gemeenteraadsverkiezingen de nieuwe raad voor het eerst bijeen. Behalve leden van de Katholieke Volkspartij, de Christelijk Historische Unie en de Antirevolutionairen was er nu een socialist in de raad gekozen, namelijk C. Koedam Junior, zoon van de gemeentesecretaris, C. Koedam senior. Hij was in de raad de enige vertegenwoordiger van de pas opgerichte Partij van de Arbeid, maar vervulde wel een sleutelrol in de verhoudingen tussen de katholieken en de protestanten. De socialisten hadden de oude marxistische dogma's afgezworen en beschouwden zich als een doorbraakpartij, die de verzuiling tussen de verschillende geloofsrichtingen

Burgemeester Van der Haar

moest doorbreken. Prominente katholieken en protestanten hadden zich daarom landelijk bij de Partij van de Arbeid aangesloten. De Rooms Katholieke Staatspartij had de naam veranderd in Katholieke Volkspartij (KVP) en wilde daarbij duidelijk maken dat ook deze partij na de bevrijding een nieuwe

Afscheidsbijeenkomst van gemeentesecretaris D.J. Munnik op 9 september 1942. Voor de tafel zittend in het midden: D.J. Munnik en naast hem zijn drie dochters. Foto collectie Herman van Soest

koers had ingeslagen. Hoewel men geprobeerd had een fusie te bereiken tussen de Antirevolutionaire Partij en de Christelijk Historische Unie, lukte dat niet en was er in die partijen weinig animo voor het doorvoeren van vernieuwingen. De katholieken hadden gehoopt, dat er na het vertrek van Padmos nu eindelijk, na bijna honderd jaar, een katholiek tot burgemeester benoemd zou worden, maar die hoop werd de bodem ingeslagen toen de antirevolutionair J. van der Haar tot burgemeester van Mijdrecht en Wilnis werd benoemd en er weer een protestantse meerderheid in het college ontstond. Een soepeler beleid inzake de winkelsluiting en het toestaan van evenementen op zondag leek verkeken. Maar met het socialistische raadslid had de KVP nu de meerderheid en dat kwam tot uiting bij de wethoudersverkiezing. Zij zagen de kans schoon en kozen het enige socialistische raadslid Koedam

zijn dat vader en zoon gemeentesecretaris en wethouder konden zijn. De collegevergaderingen werden dus voortaan gehouden met burgemeester Van der Haar als voorzitter, de katholieke wethouder Bunschoten, de socialist C. Koedam junior en de gemeentesecretaris C. Koedam senior. Koedam junior zat hier dus zonder eigen fractie met alleen de steun van de KVP.

Benoeming van een gemeentesecretaris

In de raadsvergadering van 10 september 1948 kwam de benoeming van een gemeentesecretaris aan de orde omdat secretaris C. Koedam senior met ingang van 1 november zijn ontslag had aangeboden in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. De aanbeveling van het college voor deze functie luidde:

1 J.G.A. Koedam, ontvanger en eerste ambtenaar ter

Vervolgens vroeg wethouder Koedam om de aanbeveling geldig te verklaren en de stemming te doen doorgaan. Dit voorstel werd met zes tegen vijf stemmen aangenomen. Hierna spraken diverse raadsleden van de fracties van de ARP en de CHU hun ongenoegen uit over de gang van zaken. Zij vroegen zich af waarom deze benoeming nu in deze raadsvergadering moest plaats vinden, terwijl dit ook in een later stadium had gekund. Zij vroegen uitstel van de benoeming. Dit voorstel werd verworpen. Men verweet de KVP en de PvdA dat zij deze zaak op de spits dreven, en machtspolitiek bedreven, zoals in 1946 bij de wethoudersbenoeming was gebeurd, maar dit werd door de andere partijen ontkend. Vervolgens werd tot stemming overgegaan. Op J.G.A. Koedam werden 6 stemmen uitgebracht terwijl de overige stembriefjes blanco werden ingeleverd, zodat Koedam tot secretaris werd benoemd. Tijdens de betogen over dit raadsvoorstel had burgemeester Van der Haar zich niet in de discussie gemengd en opvallend hier alleen maar leiding aan gegeven. Na de rondvraag echter nam hij het woord en in een vlijmscherp betoog hekelde hij de gang van zaken, waarin hij uitvoerig afstand nam van het in de raad vertoonde machtsspel.

Betoog van burgemeester Van der Haar

In zijn betoog gaf Van der Haar openheid van de gang van zaken zoals deze zich volgens hem in het college en in de raad hadden afgespeeld. Allereerst gaf hij aan dat de behandelde aanvullingsagenda voor deze vergadering en de aanbeveling voor de secretaris niet door hem waren ondertekend omdat hij zich hiermee niet kon verenigen en hij had hierover in het college zijn afkeuring uitgesproken. Deze twee besluiten zijn genomen met mijn stem tegen en om dit extra duidelijk te maken heb ik de stukken niet met mijn handtekening bekrachtigd en de loco-burgemeester verzocht dit te doen. Vervolgens noemde hij de feiten op waaraan volgens hem voor een goed bestuur niet waren voldaan. “Allereerst had voor deze vacature een oproep in de vakpers moeten worden geplaatst zodat men hiervoor had kunnen solliciteren. Wat is er nu in deze gemeente gebeurd? De gebruikelijke weg is dat er een oproep komt, maar mij werd bij voorbaat medegedeeld, dat men deze oproep niet wenste, omdat men een nieuwe secretaris, woonachtig in Wilnis, op het oog had. Ik vond deze methode zo verwerpelijk dat ik op eigen gezag een oproep in de vakpers heb geplaatst. De wethouders hebben mij dit zeer kwalijk genomen. Men heeft daarna de advertentie aangegrepen om de bestaande plannen tot een benoeming in versneld tempo te verwezenlijken, hoewel de termijn van sollicitatie nog niet was verstreken. Daarom werd in de collegevergadering van dinsdag j.l. de aanbeveling, koste wat kost, opgemaakt en in deze vergadering

aan de orde gesteld. Waarom is aan de sollicitant nimmer een oproep uitgegaan om zich aan het college te presenteren en een grondig en uitgebreid onderzoek ingesteld. Over deze sollicitant zijn bij het college van Wilnis evenmin ambtelijke inlichtingen ingewonnen. Welke bijzondere capaciteiten heeft nummer één om zonder slag of stoot benoemd te worden, terwijl men anderen om te solliciteren de pas afsnijdt?” Van der Haar werd nog scherper in zijn opmerkingen toen hij stelde: “Welke zeer in het oog lopende verdiensten voor het vaderland en de gemeenschap bezit hij om zo boven andere bekwame mensen bevoorrecht te worden? Thans ontkomt de openbare mening niet aan de indruk, dat hier partij, familie of persoonlijk belang heeft gedomineerd boven het gemeentebelang”. Hij vervolgde zijn betoog met de opmerking dat hij zich daarom met de aanstelling van nummer één op de aanbeveling niet heeft kunnen verenigen en merkte op dat zijn ambt met zich mede bracht dat hij zich in de raadsvergaderingen van politieke debatten had te distantieëren. In 1946 werden in deze vergadering bij de benoeming van een wethouder harde politieke noten gekraakt. “Ik bepaalde mij alleen door leiding te geven aan de discussies. Thans voelde ik mij bij deze situatie als voorzitter van het college nauw bij deze kwestie betrokken en daarom zeg ik in dit geval wat ik te zeggen heb”.

Hierna deelde Van der Haar mede dat hij het zo juist genomen raadsbesluit, houdende de benoeming van de heer J.G.A. Koedam te Wilnis tot gemeentesecretaris, aan de Kroon ter vernietiging zou voordragen. Op 14 december deelde de Commissaris van de Koningin mede dat het raadsbesluit niet zal worden vernietigd. Uitvoerig gaat de Commissaris in op de brief van burgemeester Van der Haar en wijst er zowel burgemeester en wethouders als de raad op dat bij een andere opstelling veel ongenoegen had kunnen worden voorkomen. De Commissaris besluit zijn betoog als volgt: “Al moge de raad formeel in zijn recht hebben gestaan, in het belang van de

onderlinge verhoudingen ware het gewenst geweest indien de raad het college in de gelegenheid had gesteld de aanbeveling aan te vullen en de raad in verband hiermede de benoeming had uitgesteld, welk uitstel geen enkel bezwaar zou hebben opgeleverd". Na dit bericht neemt J. Koedam de benoeming aan. Nadat hij zijn ontslag in Wilnis heeft genomen begint hij in februari 1949 zijn werkzaamheden in Mijdrecht.

Hoe ging het verder

In Wilnis werden direct na de oorlog een protestant en katholiek tot wethouder gekozen. Als gemeentesecretaris werd de waarnemend secretaris J. van Oeveren benoemd. In 1949 werden er weer raadsverkiezingen gehouden. In Mijdrecht kreeg de Partij van de Arbeid een zetel in de Mijdrechtse gemeenteraad, die ingenomen werd door G. Gassman. De wethoudersverkiezingen verliepen dit keer rustig. De KVP-er Bunschoten werd herkozen en van de protestantse fractie koos men C. Broerse in de vacature C. Koedam junior. De tegenstellingen tussen de partijen in de raad waren verminderd. Van de protestantse kant groeide het besef, dat men door een meerderheid in het college, inwoners met andere opvattingen dan de hunne over zondagsrust, onderwijs en gezondheidszorg, niet meer hun opvattingen automatisch kon opleggen. Te meer omdat sinds de oorlog een niet-confessionele partij een vaste plaats in de raad had verworven. De katholieken, op hun beurt, waren er terugziende achter gekomen, dat de wethoudersbenoeming in 1946, en de wijze waarop de gemeentesecretaris was benoemd, beslist niet in aanmerking kwam voor het winnen van een schoonheidsprijs en bijgedragen had tot een verharding van de verhouding tussen de partijen, die voor een goed bestuur niet wenselijk was.

Direct al na zijn benoeming deed secretaris Koedam zich gelden als een krachtige figuur. Hij maakte zich sterk voor de woningbouw en de industrialisatie en had goede contacten met de Provincie. Mede door zijn toedoen vestigde Johnson Wax zich op het industrieterrein, waardoor er ook een geweldige impuls kwam voor andere bedrijven om zich daar te vestigen. Hij kon dit doen omdat burgemeester Van der Haar hem daartoe de vrijheid gaf en zelf bezig was met het schrijven van zijn scriptie over de wet op de lijkbezorging en tevens les gaf op de Utrechtse bestuurschool.

De raadsverkiezingen van 1974 in Mijdrecht

Ondertussen waren er in de jaren '60 en '70 van de vorige eeuw grote verschuivingen opgetreden in het politieke landschap. Het was niet meer vanzelfsprekend dat katholieken en protestanten stemden op de Katholieke Volkspartij, de Anti Revolutionaire Partij of de Christelijk Historische

Unie. De zuilen begonnen te wankelen en die partijen kalfden af. Bovendien breidde Mijdrecht zich gestaag uit en werd de bevolkingssamenstelling anders. Vandaar dat de Partij van de Arbeid groeide en de partij voor Vrijheid en Democratie haar intrede deed in de raad. Bij de confessionele partijen groeide de bereidheid om samen te werken en werd voorzichtig al gesproken over een gezamenlijk optrekken. Burgemeester Van der Haar maakte zich op om in 1971 zijn 25-jarig ambtsjubileum te vieren. De voorbereidingen waren hiervoor al getroffen maar het werd een afscheidsreceptie omdat hij benoemd werd tot burgemeester van Voorschoten. De katholieken hoopten op een katholieke burgemeester maar zowel in Wilnis als in Mijdrecht werd weer een protestant benoemd. Men vond het jammer maar dit keer bleven uitingen van onvrede uit. In 1974 stelde de katholieke wethouder P. van Balgooi zich niet meer herkiesbaar voor een volgende periode waardoor de partij naar een nieuwe kandidaat moest zoeken.

In de nieuwe burgemeester D. Haitsma had Mijdrecht een energieke burgemeester gekregen. Hij pakte de lopende zaken zelf direct aan en kwam daarom in conflict met gemeentesecretaris Koedam, die bij Van der Haar veel meer de vrije hand had gekregen. Die conflicten liepen zo hoog op dat Koedam in 1974 zijn functie neerlegde en opgevolgd werd door H. Arts. Tijdens de kandidaatstelling voor de raad in 1978 stelde de voorzitter van de katholieke arbeidersbeweging, A. van Dijk, J. Koedam voor als kandidaat voor de nieuwe raad. Hij zou dan de geschikte persoon zijn om Van Balgooi op te volgen. E. Swaab, de voorzitter van de KVP, was daar niet gelukkig mee en hij verwachtte dat de AR en de CHU hiermee niet zouden instemmen. Bovendien was het risico bijzonder groot, dat door Koedam, die door conflicten met Haitsma vertrokken was, de conflicten in het college opnieuw zouden oplaaien. Dit zou de prille samenwerking tussen de confessionele partijen beslist geen goed doen. Een belangrijke sponsor voor de verkiezingscampagne had bovendien al laten weten zich terug te trekken als Koedam op de KVP-lijst voor zou komen.

Uiteindelijk is deze kandidaatstelling, door voorzichtig manoeuvreren, niet door gegaan en de drie confessionele partijen behaalden de meerderheid in de raad. De rust leek weergekeerd maar toch kwam er bij de wethoudersbenoeming nog een kleine oprisping. Het geval was namelijk dat de VVD ook een behoorlijke verkiezingsuitslag had geboekt. De KVP-ers en de Antirevolutionairen in de christen-democratische fractie besloten daarom, hoewel ze samen met de CHU de meerderheid in de raad hadden, te kiezen voor een VVD-wethouder. Dus niet voor twee christen-democratische wethouders. Dit tot ongenoegen van de CHU-leden in de fractie en de partij. Zij lieten dit blijken door

direct na deze benoeming een grote folder huis aan huis te verspreiden waarop fractievoorzitter Koevermans van de KVP, als paus gekleed, en gezeten op een tank, de CHU raadsleden vermorzelde. Vier jaar later, in 1978, werd de samenwerking tussen de drie partijen hersteld. De tegenstellingen tussen de confessionelen onderling waren voorgoed voorbij.

Geraadpleegde bronnen:

Streekarchief Vecht en Venen

Gemeenteraadsnotulen voormalige gemeenten Wilnis en Mijdrecht

Notulen burgemeester en wethouders Wilnis en Mijdrecht

Archieven CHU en KVP Mijdrecht

Dossiers dienstverband burgemeester Van der Haar en J.G.A.

Koedam

Het onderwijs in Mijdrecht 1795-1870

door Fred de Wit

Inleiding

In De Proosdijkoerier van december 2006 nummer 4 stond een artikel van Joop Frankenhuizen met als titel: "Dit waren nog eens tijden, het schoolonderwijs in onze streken voor en na de Reformatie".

In dat artikel beschreef hij hoe in onze streken over het algemeen onderwijs werd gegeven.

In het volgende artikel wordt ingegaan op het onderwijs zelf zoals dit in Mijdrecht op de toenmalige openbare school werd gegeven. Ik mocht hiervoor gebruik maken van gegevens, die Bep Vermolen als één van de medeschrijvers van het boek Twee Parochies verenigd in Driehuis, maakte. Een aantal van die onderzoeken is in dit boek verwerkt maar niet alles kon worden gepubliceerd. Ik ben hem dankbaar dat ik van die gegevens over de openbare school in Mijdrecht, die nog nooit zijn gepubliceerd, gebruik mocht maken om in dit artikel weer te geven.

De schoolwetten

In de Franse tijd (1795-1813) was men er achter gekomen dat Nederland tijdens de Republiek van vóór 1795 een krachtige, gezamenlijke wetgeving ontbeerde. Tot die tijd waren de gewesten grotendeels autonoom in hun wetgeving. Nu was men daarop teruggekomen, en werden er in het begin van de 19^e eeuw wetten op het onderwijs vastgesteld.

In de wet Van den Ende van 1806 werd onder andere bepaald, dat het onderwijs openbaar moest zijn en gericht op de ontwikkeling van maatschappelijke en christelijke waarden en deugden. Een orthodoxe christelijke en katholieke visie op het onderwijs was verboden en de ouders dienden schoolgeld te betalen. Omdat er geen leerplicht was, lieten veel ouders hun kinderen thuis omdat zij het schoolgeld niet konden betalen, of omdat katholieken of orthodoxe protestanten hun kinderen niet naar de liberaal vrijzinnige openbare scholen wilden sturen. Uit deze reacties kan men al concluderen dat in feite in 1806 de schoolstrijd al is begonnen.

In de nieuwe grondwet van Thorbecke van 1848 werd de vrijheid van onderwijs opgenomen. Het geven van onderwijs was dus vrij. Ieder kreeg de vrijheid om binnen het kader van de eisen van deugdelijkheid een eigen school te stichten. Men

moest dit wel aan de landelijke overheid melden. De gestelde eisen waren echter zo zwaar dat toestemming hiervoor zelden werd verleend. Niet elke school werd dus in gelijke mate uit de schatkist betaald. Daarover ging de schoolstrijd in de tweede helft van de 19^e eeuw, die pas in 1917 beslecht zou worden in een financiële gelijkstelling tussen openbaar en bijzonder onderwijs.

De Mijdrechtse situatie

De Geheym-schrijver noteerde hierover in 1795 in zijn kroniek over de gelijkstelling van Staat-en Kerke der Vereenigde Nederlanden van de Provincie Utrecht, dat op de Mijdrechtse school zelden meer dan 30 leerlingen aanwezig waren. Het maandelijkse schoolgeld bedroeg voor spellen en lezen drie, voor schrijven vijf en voor rekenen zeven stuivers.

Het jaarlijkse traktement van de schoolmeester, die zoals in de meeste dorpen, tegelijk koster en voorlezer was, beliep niet meer dan 30 gulden, waarbij nog kwamen kleine inkomsten voor het stoelzetten in de hervormde kerk en bijdragen van ieder huisgezin.

De schoolopzieners

De overheid werd via schoolopzieners regelmatig op de hoogte gehouden van de gang van zaken op de scholen. Het waren mannen van stand, zoals

predikanten en hoogleraren. De schoolopziener brachten regelmatig verslag uit over de stand van zaken op de scholen in hun district. Mijdrecht behoorde tot het 2^e district van het gewest Utrecht. De enige lagere school, die Mijdrecht bezat, werd in 1806 geclassificeerd als een school van de hoogste rang.

De scholen werden geclassificeerd in drie rangen. De school telde toen 70 leerlingen, de onderwijzer was M. van Eyk sr.

De onderwijzer werd naar bekwaamheid ingedeeld in vier rangen. De onderwijzer van de 4^e rang vertoonde enige aanleg en was tamelijk bedreven in lezen, schrijven en de eerste beginselen van de rekenkunde. De 3^e rang onderwijzer had bovendien kennis van de Nederlandse taal en was in staat om in breuken te rekenen. Die van de 2^e rang moest daar boven ook enige kennis van aardrijkskunde en geschiedenis bezitten. De onderwijzers van de 1^e categorie waren zeer zeldzaam omdat er maar weinig kandidaten met kennis van natuurkunde en wiskunde waren, en bovendien, als zij die hadden, voor een beter betaalde baan als die van onderwijzer kozen. In 1810 verkreeg de school met ondermeester Willem Cornelis van Oost, de 2^e rang.

Van 1815 tot 1834 bracht professor Adam Simons verslag uit aan de Commissie van Onderwijs te Utrecht. Schoolopziener Simons organiseerde opleidingsbijeenkomsten om de onderwijzers enigszins te scholen. In 1824 stichtte hij het onderwijzersgezelschap "De Volmaking". Leden waren onderwijzers uit Vinkeveen, Mijdrecht, Wilnis, Abcoude en Baambrugge. Zij kwamen 's zomers om de drie weken en in de winter eens in de maand, op een zaterdagmiddag van 2 tot 5 uur bij elkaar in Vinkeveen en bespraken dan de leervakken. Simons was daar ook vaak bij aanwezig.

Rapporten van de schoolopziener

We zullen de belangrijkste verslagen op de voet volgen:

Juni 1815. Simons rapporteert, dat de schoolsituatie in Mijdrecht veel minder rooskleurig is dan onder Van Eyk sr. De onderwijzer, M. van Eyk jr., is een man met geringe kennis, weinig oordeel, onberispelijk in gedrag en laat veel aan zijn ondermeester D.M. Bol over, die nog geen rang heeft. Deze zal echter over een week de school verlaten. Over het lezen is hij tevreden, maar het klassikaal onderwijs is gebrekkig en het lokaal is slecht onderhouden. De onderwijzer klaagde niet over wanbetaling door de ouders. Hij heeft Van Eyk er op gewezen dat hij zich meer met de school en het lesgeven moet bemoeien. Van de 80 á 90 leerlingen zijn er 66 tijdens zijn bezoek aanwezig.

23 April 1816 Simons rapporteert dat hij Van Eyk graag een andere taak zou willen geven. en constateert dat zijn kundigheden zeer bekrompen zijn. Hij heeft geen vermogens of lust om zich verder te bekwamen. De school heeft nooit goede onderwijzers gehad en dat is aan de dorpelingen te bespeuren. Ze zijn ver achter in kennis en beschaving wanneer men hen vergelijkt met het naburige Thamen en Wilnis. Gelukkig wordt hij geholpen door een kundige ondermeester van de 3^e rang, H. Mulder. In 1817 overlijdt M. van Eyk.

1 februari 1818. Jan Jonkers, 24 jaar oud en onderwijzer van de 2^e rang wordt na een vergelijkend examen als onderwijzer benoemd. Hij is bedreven in de Nederduitse en Franse talen.

23 augustus 1818. Zijn dorpsgenoten bewonderen hem. De school is verbeterd en ik ben over de vorderingen voldaan. Er zijn 90 leerlingen. Hulp van een ondermeester ontbreekt maar er wordt er wel een verwacht. Simons spreekt de wens uit dat door een geschikte leidsman het onderwijs verbeteren zal en dat nu eindelijk de jeugd een geslacht mag voortbrengen dat meer beschaafd is dan vroeger en uitmunt in kennis en goede zeden. Op initiatief van de schout Van Doorn van Noorscharwoude was er een examen gehouden. Simons was hier niet van gediend want het toezicht behoorde hem toe en hij vermeldt: "Het stond mij ook geweldig tegen, dat tegen het heilzaam doel van prijsuitreiking elke leerling een boekgeschenk ontving".

9 Januari 1819. Jan Jonkers is vertrokken naar Schiedam. Een ondermeester uit Utrecht bezweek na slechts één week de school waargenomen te hebben. Voorlopig is de vervanger de ondermeester Post uit Breukelen. Hij mist echter een vereiste rang. Het onderwijs is zeer goed. 's Zomers zijn er 120 leerlingen, 's winters zijn dat er 100. Het schoolvertrek is goed, maar de banken en tafels moeten worden vernieuwd.

2 Juni 1819. Nicolaas Felix, 25 jaar oud, wordt na een behoorlijk afgenomen vergelijkend examen in Mijdrecht benoemd als onderwijzer van de 2^e rang en blijft tot 1857.

9 Juli 1819. Over Felix is Simons bijzonder tevreden. Felix is bedreven in de Nederlandse en Franse taal en behoort tot de zeer goede onderwijzers in zijn district. Hij begint zonder ondermeester en er worden vruchteloze pogingen gedaan om hierin te voorzien. Maar er is een algemeen gebrek aan ondermeesters. Ofschoon de school zeer onregelmatig door de kinderen bezocht wordt, moet hij toch dagelijks voor circa 100 leerlingen zorgen.

De schoolopzieners nemen zeer nauwgezet op waarmee de leerlingen bezig zijn. Er worden 101 leerlingen geteld, waaronder 87 de leeslessen volgen, 11 de rekenlessen en 4 de lessen in aardrijkskunde en geschiedenis. Simons constateert dat er geen interesse is voor de Franse taal hoewel er een deskundige leerkracht is.

25 november 1822. Het onderwijs is zeer goed. Prijzen worden beschikbaar gesteld voor de vlijtigste en meest gevorderde leerlingen. In augustus heerste er roodvonk waardoor er veel leerlingen afwezig waren waaronder ook de meester. De meisjes vertrekken 's middags vroeg uit school om te gaan breien of melken, of vanwege de afstand van school naar huis.

24 november 1828. Felix krijgt alle lof voor zijn werk. Hij heeft dringend een ondermeester nodig, een oudere leerling helpt hem. Van de ongeveer 100 leerlingen zijn er ongeveer 10% meer jongens dan meisjes op school.

1831. Er zijn 130 leerlingen. De zoon van Felix is ondermeester hoewel hij nog geen diploma's bezit. Burgemeester Verdam noemt in 1834 als oorzaak van het grote schoolverzuim ziekte en de zwakheid van de kinderen. Andere oorzaken zijn dat de ouders de kinderen langer dan tot hun zesde jaar thuis houden en vroeger dan hun twaalfde jaar van school halen om hen op het land te laten werken. Ook wordt onverschilligheid van de ouders en een tekort aan levensmiddelen genoemd.

De schoolopziener geeft aan dat er op 17 juni 1833 132 leerlingen aanwezig zijn.

Over het traktement van Nicolaas Felix bericht hij het volgende:

Uit de gemeentekas f. 130,-
 Lezers 20 leerlingen 7,5 cent per week
 Voorlezer f. 30,-
 Schrijvers 25 leerlingen 15 cent per week.
 Koster f. 40,-
 Rekenaars 10 leerlingen 20 cent per week.
 Doodgraver f. 75,-
 Totaal 55 leerlingen
 Uurwerk opwinden f 22,70,-
 armen 25 leerlingen

Voor onderwijs en schoolbehoeften aan de arme kinderen wordt f. 75,- uit de gemeentekas gegeven.

Het dorp Mijdrecht telt in de periode van 1836 tot en met 1856 gemiddeld 1355 inwoners, waaronder 99 jongens en 105 meisjes. Hiervan bezoeken maar 49 jongens en 51 meisjes de school omdat er toen nog geen leerplicht was. Gemiddeld 51 leerlingen

behoren tot de groep die niet betaalt, de zogenaamde minvermogenen en bedeeden.

In 1834 overlijdt schoolopziener Simons en wordt Willem Jacob van Hoytema tot 1843 de nieuwe schoolopziener. Ook hij is zeer lovend over Felix en noemt in 1837 de Mijdrechtse school de beste van De Ronde Venen.

1842. In iedere plaats moet een commissie, die toezicht houdt op het onderwijs, gevormd worden. Door burgemeester Verdam worden voor het toezicht op het schoolonderwijs in Mijdrecht voorgedragen Johannes van Leek, pastoor van de parochie te Driehuis, de predikant Jan Broedelet en de notaris Otto Willem Geytenbeek. Uit Wilnis wordt eveneens pastoor van Leek benoemd en de predikant Dirk Copijn.

De pastoor is onderwijzer Felix blijkbaar goed gezind, want op 30 maart 1842 besluit het rooms-katholieke kerkbestuur een stuk grond aan de Mijdrechtse Kerklaan, naast de pastorietuin van de hervormde gemeente, aan hem te verpachten.

Op **29 januari 1849** verzoeken pastoor Loninck en president Cats Wor namens de commissie van toezicht aan de schoolopziener, om zowel in Mijdrecht als in Wilnis, een ondermeester te benoemen om de hoofdonderwijzers behulpzaam te zijn. De commissie vertrouwt er op dat de schoolopziener er bij de gemeenteraden op aandringt met de hoofdonderwijzer een schikking te treffen.

Maar de hoofdonderwijzers willen helemaal geen ondermeester omdat zij hiervoor zelf de kosten moeten dragen. Zij dienen namelijk voor kost en inwoning en een toelage van f.50,- voor de ondermeesters te zorgen. Het aanstellen van ondermeesters zou volgens de commissie het aantal schoolgaande kinderen doen toenemen.

De commissie vraagt de schoolopziener ook medewerking voor het houden van een avondschool waar Franse les gegeven kan worden. Bovendien zouden zij gaarne zien dat er jaarlijks een openbaar examen zou worden afgenomen. Ook burgemeester Verdam roept de hulp van de schoolopziener in, want hij wil in Mijdrecht eveneens een hulponderwijzer aanstellen, maar de huidige

schoolonderwijzer zegt dat hij niet beroepen is, op de uitdrukkelijke voorwaarde dat hij zich van een ondermeester zou moeten voorzien.

De gemeenteraad kan volgens Verdam de vergoeding voor het onderwijs niet verder verhogen omdat hogere uitgaven zouden moeten worden aangewend voor behoeftige ouders waarvan het aantal toeneemt.

19 Maart 1849 Felix krijgt een minder gunstige beoordeling en er wordt in 1850 een ondermeester van de 3^e rang aangesteld, maar Felix heeft hem later weer ontslagen. In 1853 wordt geconstateerd dat Felix het vele werk niet meer aan kan.

13 juni 1853. De school in Wilnis is nu beter. De kaart van Nederland was slechts aan weinig leerlingen bekend, maar ze kenden wel enige voorvallen uit de geschiedenis. Burgemeester De Voogt deelt de schoolopziener mede dat het aantal bedeelde en onvermogene ouders toeneemt. Tussen 1840 en 1850 bedraagt het aantal minder bedeelde in Mijdrecht gemiddeld 54, in Wilnis 35 en in De Hoef 27 kinderen.

1856. De schoolopziener rapporteert dat het schoollokaal binnenkort door een nieuw gebouw zal worden vervangen, maar in 1857 is het tijdens zijn bezoek nog niet in gebruik.

Het onderwijs is goed en vooral toe te schrijven aan de ondermeester. De beoordelingen van Felix worden tot 1843 aangemerkt als zeer goed, maar voortaan wordt hij van goed tot matig beoordeeld.

De wet van 1857

In deze wet geeft de regering toestemming om op eigen kosten bijzondere scholen op te richten. De openbare school blijft echter van overheidswege alle steun genieten.

De liberalen hebben in de toenmalige kabinetten de overhand en zij vinden dat onderwijs neutraal moest zijn. Godsdienstles mag op de openbare scholen niet gegeven worden, maar door sommige onderwijzers wordt wel geloofstwijfel in de hand gewerkt. In Mijdrecht leert een onderwijzer dat de mens van de aap afstamt. Dit wekt weerstand op bij zowel de katholieken als de hervormden.

In **1868** verschijnt er een mandement van de katholieke bisschoppen, dat in alle katholieke kerken moet worden voorgelezen. Zij stellen vast dat de katholieke kinderen een katholieke opvoeding dienen te krijgen. Een van de hulpmiddelen daarvoor is het oprichten van een katholieke school. Zowel de gelovigen als de priesters in de parochies krijgen de opdracht om overal met spoed, katholieke scholen te stichten. Dit zal de katholieken veel geldelijke offers vragen, maar het is noodzakelijk dat de scholen er komen.

De pastoors in Driehuis, Lonink en vervolgens Kanne en kapelaan van den Bosch, gingen direct aan het werk en in juli 1870 kan de eerste katholieke lagere school worden geopend. De hervormden en gereformeerden bleven niet achter. Hun start was heel wat moeilijker. Vandaar dat ruim 10 jaar later de school voor christelijk onderwijs werd gesticht.

De onderwijssituatie in Mijdrecht vlak voor de stichting van de katholieke school

Huisonderwijs wordt er in het dorp niet gegeven en onderwijzeressen zijn er ook niet werkzaam. In de wintertijd bezoeken 43 leerlingen vier avonden in de week de avondschool. Die wordt bezocht door leerlingen die de dagschool bezoeken of de school net hebben verlaten.

De avondschool wordt ook door volwassenen bezocht. Het onderwijs op de lagere school, welke 199 leerlingen telt, wordt gegeven door Jacobus van den Nieuwenhuizen en Evert Bakker, die van de schoolopziener een goede beoordeling krijgen.

Het schoolverzuim is 17 ½ %. De school en de onderwijzerswoning zijn in goede staat.

In juli is de situatie minder rooskleurig. Het aantal leerlingen per 15 juli bedraagt 39. Er zijn 60 leerlingen van de openbare school naar de katholieke school gegaan.

Het schoolgebouw

In 1819 wordt het schoolgebouw gebrekkig genoemd, maar schoolopziener Simons schrijft in zijn rapport dat door de welvaart in de gemeente dit gebrek verholpen zal kunnen worden. Later rapporteert hij dat het schoolvertrek minder gunstig is en in 1824 schrijft hij dat het lokaal verbeterd moet worden. In 1825 zijn de vertrekken vernieuwd. In 1826 is volgens Simons het Mijdrechtse

schoolgebouw het beste van alle scholen in zijn district. Ook de meubelen zijn in goede conditie. 30 Jaar later is het gebouw aan vervanging toe en wordt een nieuwe school betrokken.

Geraadpleegde bronnen:

Utrechts archief nr. 118,206,217,222,234,239,92, 93, 94,95,96.
Utrechts Archief: archief aartsbisdom Utrecht.
Streekarchief Vecht en Venen: RK parochie Mijdrecht-Wilnis.
En archief gemeente Mijdrecht.

Van Streekarchief naar Regionaal Historisch Centrum

door drs. Jaap Berghoef (streekarchivaris).

De historische archieven zijn van groot belang als cultureel erfgoed van onze regio. De archieven in het huidige Streekarchief liggen op dit moment verspreid over zes gemeenten en in tien verschillende archiefdepots die vaak niet voldoen aan de specifieke eisen voor dergelijke ruimten. Deze archiefruimten zijn ook allemaal vol.

De provincie Utrecht stimuleert de gemeenten om binnen een aantal jaren alle historische archieven te centraliseren in totaal vijf Regionale Historische Centra. In de regio Vecht en Venen ligt men voorop met de uitvoering van deze plannen. Ten behoeve van het R.H.C. Vecht en Venen heeft de provincie 500.000 euro ter beschikking gesteld om deze in de gemeente Breukelen te realiseren.

Het R.H.C. komt in Breukelen aan de Schepersweg en wordt toegevoegd aan het 4 in 1 concept. Het huidige 4 in 1 concept bestaat uit een samenwerkingsverband tussen de scholengemeenschap Brokledede, de Openbare Bibliotheek Breukelen, de Muziekschool, de kinderopvang De Klimboom en het Theater 4 en 1. Allen functioneren onder één dak en proberen veel samen te werken.

De huidige fietsenstalling van de scholengemeenschap Brokledede wordt verplaatst en de zo vrijkomende ruimte verbouwd ten behoeve van publieksruimten en kantoren van het R.H.C. Aan de achterzijde, op een deel van de huidige sportvelden, komt een archiefdepot bestaande uit 2 lagen genoeg voor 5000 strekkende meter archieven met groei mogelijkheden

voor de komende dertig jaar. De gemeente Breukelen zet het gebouw neer. De zes gemeenten aangesloten bij het R.H.C. gaan het gebouw huren van de gemeente Breukelen. Inmiddels zijn de bouwactiviteiten in een ver gevorderd stadium en zijn de contouren van het nieuwe R.H.C. zichtbaar.

Doelgroepen

Met als buurman de scholengemeenschap Brokledede zit het R.H.C. wel heel dicht bij een belangrijke doelgroep. Via klassenbezoeken worden de scholieren bekend gemaakt met de mogelijkheden van het R.H.C. De scholieren kunnen gebruik maken van de documentatie, bibliotheek en archieven van het R.H.C. om zich te verdiepen in de historie van de regio.

Het R.H.C. en de Openbare Bibliotheek in het 4 in 1 complex staan ook direct ruimtelijk met elkaar in verbinding zodat er een wisselwerking van bezoekers aan beide instellingen kan plaatsvinden.

Het R.H.C. in Breukelen zal het middelpunt worden van historisch onderzoek in de regio. Per jaar wordt het huidige Streekarchief ca. 2000 keer bezocht door onderzoekers van allerlei pluimage uit heel Nederland. Deze bezoeken zullen in Breukelen zeker toenemen vanwege de centralisatie en omdat in het nieuwe R.H.C. veel archieven worden ondergebracht die nu in Utrecht worden bewaard. Het betreft dan oude notariële en kerkarchieven van de aangesloten gemeenten die veel onderzoekers trekken.

Wanneer in het najaar van 2008 de deuren van het Regionaal Historisch Centrum (R.H.C.) Vecht en Venen in Breukelen open gaan wordt een aantal unieke collecties regionaal historisch materiaal onder één dak toegankelijk voor geïnteresseerden. 2000 m. aan archieven, foto's, prenten, kaarten en historische bibliotheken van de gemeenten Abcoude, Breukelen, de Bilt, de Ronde Venen, Loenen en Maarssen zijn in het R.H.C. ondergebracht en kunnen hier kosteloos worden geraadpleegd.

Overheidsarchieven

Het R.H.C. beheert alle openbare archieven van de aangesloten gemeenten. Veel geraadpleegd worden de registers van de burgerlijke stand, de bevolkingsregisters en de nog oudere bronnen met doop-, huwelijks, - en overlijdensgegevens. Vooral genealogen gebruiken die bij stamboomonderzoek.

De gemeentebesturen hebben zich ook altijd beziggehouden met bijvoorbeeld onderwijs, wegeaanleg, huizenbouw, cultuur, politie en brandweer. Ook daarover is veel te vinden in de archieven. Zo kan men in de oude archieven van het kadaster en de afdelingen bouw- en woningtoezicht de geschiedenis van het eigen huis achterhalen.

De zeer oude archieven van de lokale rechtbanken en plaatselijke notarissen zijn eveneens aanwezig.

Particuliere archieven

Veel archieven van particuliere personen en instellingen zijn in de loop der jaren door het R.H.C. verworven. Archieven van personen, families, kerken, verenigingen en bedrijven geven een breed beeld van de gebeurtenissen en activiteiten welke in de afgelopen eeuwen in de regio hebben plaatsgevonden.

Boeken, tijdschriften, foto's, films, prenten en kaarten

In het R.H.C. is een uitgebreide historische bibliotheek aanwezig. Vooral over de geschiedenis van de regio en de daarin liggende steden, dorpen en gehuchten is veel literatuur en documentatie te vinden. Maar ook de meer algemenere geschiedenis van Nederland komt aan bod. Ook historische en genealogische tijdschriften zijn in de bibliotheek aanwezig, evenals een collectie jaargangen van oude kranten uit de omgeving.

Een enorme hoeveelheid foto's, ansichtkaarten en prenten geven een beeld van hoe de gemeenten, het landschap, personen en gebeurtenissen er in werkelijkheid in het verleden hebben uitgezien. Dit beeld wordt ondersteund door de aanwezigheid van een breed scala aan topografisch kaartmateriaal.

Historische verenigingen

Ook de vele historische verenigingen in de regio vinden onderdak in het nieuwe R.H.C. in Breukelen. Lezingen, tentoonstellingen en verenigingsavonden kunnen hier worden georganiseerd. Het is ook de bedoeling in het gebouw cursussen te geven in bijvoorbeeld genealogisch onderzoek, historisch onderzoek en oud schrift.

In het R.H.C. kan men *gratis* rondneuzen in het verleden en voor dit archiefonderzoek hoeft men absoluut geen geschiedenis te hebben gestudeerd. Belangstelling voor het verleden, de ontwikkeling van de eigen omgeving en een grote dosis nieuwsgierigheid en vasthoudendheid zijn veel belangrijker. Uit de bewaard gebleven archiefstukken kan men, zonodig met de hulp van deskundig personeel, zelf een beeld reconstrueren van vroegere tijden.

Kortom, een bruisend centrum van kennis en historie met als doel het cultuurgoed van de regio zorgvuldig te bewaren en ter beschikking te stellen aan een zo breed mogelijke groep gebruikers.

Terugblik op voorbije jaren

door Antoon Verhaar

Naar aanleiding van de herinneringen van Piet van Asselen over Vinkeveen (zie Jan Rouwenhorst in De Proosdijkoerier van september 2007 en zijn toegevoegde noot over CINDU), heb ik met Piet van Asselen nog gezamenlijke wetenswaardigheden over dat bedrijf. Voor beiden was het onze werkgever.

CINDU

In 1922 startte J.F(rans) van Seumeren met Karel van der Woerd aan de Amstel in Uithoorn, op de plaats van het vroegere Ketjen Zwavelzuurfabriek, een bedrijf voor destillatie van steenkoolteer, ofwel koolteer, kortweg teer genoemd. Laatstgenoemde vennoot haakte na een paar jaar af. In 1922 zijn de leveranciers van koolteer de gasfabrieken van de verschillende

steden. Met de komst van het aardgas in de jaren zestig werden de gasfabrieken gesloten. Een paar jaar na de start in Uithoorn wordt ook Hoogovens in IJmuiden teerleverancier. Voor het hoogovenproces is cokes nodig. Dit wordt daar in de cokesfabriek gemaakt uit vetkolen en daar komt naast gasvormige producten, ook koolteer bij vrij, zo'n 5% van de hoeveelheid vetkolen. Het ijzererts (ijzeroxide)

wordt in de hoogoven door cokes gereduceerd tot ruwijzer.

De teer werd aangevoerd met eigen tankschepen. Het bedrijf kreeg de naam N.V. **TEer**Bedrijf **Uithoorn** (TEBU). Naast de verschillende teeroliefracties bleef bij de destillatie circa 50 procent residu (pek) over. Een bekende toepassing hiervoor was het gebruik als slijtlaag in de wegenbouw. Het residu werd, na verdunning met een teeroliefractie, op het wegdek gespreid en afgestrooid met grind. Het sproeien gebeurde met auto's van de Nederlandse Wegensproei Maatschappij, een dochtermaatschappij van TEBU. Na een aantal jaren was uit onderzoek gebleken dat een mengsel van het teerproduct met asfalt een kwalitatief betere wegenteer opleverde. Men kreeg daarmee een betere hechting aan het wegdek en omhulling van het grind. De benodigde asfalt werd geleverd door Shell, die het verkrijgt als residu bij de destillatie van aardolie. Andere verkoopproducten waren in de eerste jaren onder andere mastiek voor daken, creosootolie voor het impregneren van spoorbielzen en carbolineum.

Men had inmiddels de naam CINDU (**C**hemische **I**NDustrie **U**ithoorn) aangenomen.

Explosie

In 1959 werd op de locatie in Uithoorn een gezamenlijk bedrijf opgericht met het Amerikaanse bedrijf Neville uit Pittsburgh. Men noemde het bedrijf Nevcin Polymers. Het nieuwe bedrijf legde zich toe op de productie van kunstharsen. Deze vinden vooral toepassing in de drukinktindustrie. De grondstoffen hiervoor zijn voornamelijk afkomstig uit de petrochemische sector. Op 8 juli 1992 gebeurde daar door een menselijke fout in de bedrijfsvoering een ernstig ongeval. Er was

oververhitting opgetreden van een vloeistofmengsel in een reactorvat. De bedrijfsbrandweer was al aanwezig om de oververhitting te lijf te gaan, maar het lukte hen niet om de zaak voldoende te koelen. De roestvast stalen reactor explodeerde en er volgde een felle brand. Ook de omliggende tanks met brandbare vloeistoffen vatte vlam. Drie mensen van de brandweerploeg zijn toen om het leven gekomen en enkele manschappen liepen zware brandwonden op. Veel werknemers en oud-werknemers waren aanwezig bij het afscheid in het crematorium Westgaarde in Amsterdam en om de familieleden hun deelneming te betuigen.

Sneeuw

Dat onze dagelijkse reis naar het werk “niet altijd over rozen ging”, was te merken tijdens een paar strenge winters. Die reis was voor Piet van Asselen vanuit Vinkeveen en voor de ander (AV) vanuit de dorpskern van Mijdrecht. De winter van 1956 begon onverwacht hevig in de maand februari, bij een harde oostenwind. Binnen 24 uur lag de Amstel dicht met ijs en plaatselijk had het ijs een roffelig oppervlak. In de volksmond werd dan gezegd dat het grondijs liep. Een paar dagen later begon het langdurig te sneeuwen. Door de aanhoudende harde wind veroorzaakte de sneeuw obstakels op de wegen. De sneeuw had zich opgezameld in de luwte van het doornen haagje dat stond tussen de spoorbaan en de autoweg. Op weg naar het werk 's morgens vroeg was vaak de sneeuwschuiver nog niet geweest. Dan was het baden door een dikke laag sneeuw met plaatselijk hele bergen sneeuw onvermijdelijk.

Bijgaande afbeelding laat zien de problemen voor de auto's op de Mijdrechtse Zuwe.

Overwegwachtershuis aan de Mijdrechtse Zuwe bij de Tienboerenweg. Deze maakte deel uit van de lijn Uithoorn-Nieuwersluis van de Haarlemmermeerspoorlijn. Op de gevel staat aangegeven het serienummer 46 en de letter T, een telefoonaansluiting. De foto is genomen vanaf Mijdrecht richting Uithoorn, in februari 1956, een maand met langdurige strenge vorst en veel sneeuw. Hier is men bezig voor een Ford 1956 de weg sneeuwvrij te maken.

Collectie C.J. Smit,
Oudorp (NH)

Door bezuinigingen was het in 1923 een onbewaakte overweg geworden. In dezelfde bezuinigingsronde werd de halte bij de Middenweg opgeheven. Daarop volgde het ontslag voor Hendrikus Röling (*1857), die woonde aan de Middenweg, als onbezoldigd lantaarnontsteker en lantaarndover van het haltegebouwtje. (zie van Hein Röling “Verdwenen spoorweggeschiedenis” in De Proosdijkoerier 15^e jaargang - nummer 1)

In het jaar 1963 veroorzaakte de winter met zijn zeer strenge vorst en veel sneeuw nog meer overlast. Het werd de koudste winter van de twintigste eeuw. De deelnemers aan de Elfstedentocht in dat jaar kunnen er van meepraten, stormachtige wind met sneeuw en een zeer lage temperatuur. Er konden autoraces worden gehouden op het IJsselmeer.

Hoogwaardiger

De grondstof koolteer is nog hetzelfde van samenstelling en de hoeveelheid pek hierin nog steeds circa 50%. Alleen de toepassing hiervan is

tegenwoordig geheel anders. Vroeger werd de pek gebruikt voor het kitten van kolenstof. Bij de kolenmijnen werd de antraciet stofvrij gemaakt door wassen met water. De kolenstof werd hieruit teruggewonnen en met de goedkope koolteerpek samengekit. Dat werd de brandstof briketten en eierkolen voor de mensen met een kleine beurs. Bij het verbranden hiervan is aan het begin de groene walm van de pek nog te zien.

Zo'n veertig jaar later produceert men nu “anodepek”, een hoogwaardiger product, voor een veel hogere prijs. De pek wordt tegenwoordig gebruikt in de aluminiumindustrie voor het kitten van petroleumcokes. In grote vierkante staven geperst, worden zij gebruikt als anode bij de elektrolytische winning van aluminium.

Het teerdestillatiebedrijf in Uithoorn, dat dit jaar 85 jaar bestaat, is nu in Nederland het enige in zijn soort.

Niet met de pet in de hand

door Jan Rouwenhorst

Eind januari 1938 meldt zich een nieuwe inwoner in Wilnis door afgifte van zijn verhuiskaart. Het is Johannes S. Het gemeentebestuur is niet blij met de nieuwe ingezetene, want die vraagt onmiddellijk om steun. In deze bijdrage wordt duidelijk dat deze nieuwe Wilnisser niet van plan is om beleefd en met de pet in de hand “genadebrood” in ontvangst te nemen.

Er is voor gekozen om de authentieke spelling uit de geraadpleegde bronnen aan te houden.

“In Afwagting”

“Zoals u weet hep ik Zaterdag dezer mijn verhuisbiljet in Wilnis gebracht.” Eerder was hem door de burgemeester gevraagd waarom hij uit zijn vorige gemeente is vertrokken. S. schrijft: “De rede van mijn vertrek uit een andere gemeente is het vervoer van mij metaal daar ik het nu met de schipper mee kan geven. En anders moest ik er een bakviets op na houden en dat kost te veel en hier hale ze het op met de auto.”

De nieuwe inwoner - die zijn brief ondertekent met “Bij Voor Baat mijn Dank, In Afwagting u Dienstwillige Dienaar - benut pen en papier ook om een verzoek te doen. “Aangezien Mijn Handelsgeld op is vraag ik u beleefd tog Dringent mij te helpe. Aan Ge Zien ik niet in het levensonder houd van mijn vrouw en enig Kind kan voor Zien. Nu vraag Ik beleefd of ik vrijdag Kan Kome Hoore.” S., die handelt in lompen en oude metalen, wil dan dus weten of hij op “iets” kan rekenen.

Het college besluit in de vergadering van 4 februari 1938 het verzoek om “onderstand” aan te houden. Burgemeester en wethouders willen eerst de resultaten afwachten van een in te stellen onderzoek naar S.

Er worden inlichtingen ingewonnen bij de buurgemeente Kockengen, want daar komt S. vandaan. Maar daarmee is de zaak allerminst afgedaan.

“Niet gunstig bekend”

Binnen drie dagen is er een reactie van de bestuurders uit Kockengen. Daaruit blijkt dat S. sinds april 1937 in Kockengen woonde en daar diverse malen geld heeft ontvangen op basis van de Armenwet. Zo is in juli 1937 aan S, vijftentwintig gulden uitgekeerd. In september en november van dat jaar krijgt S. beide keren een bedrag van dertig gulden. In totaal gaat het om vijftentachtig gulden (nog geen € 39) en daar komt in totaal fl. 8,34 voor rekening van de gemeente.

De rest is beschikbaar gesteld door het r.k. Armbestuur en de plaatselijke commissie van samenwerking van bijzondere noden. Overigens blijkt uit de correspondentie dat S. in de maand augustus een broodbon ter waarde van één gulden heeft ontvangen.

Bovendien geven b en w van Kockengen aan hun collega-bestuurders in Wilnis ook wat 'softere' informatie door, want ze schrijven: "Hoeveel hij zelf verdiende, valt moeilijk op te geven daar hij meestal geen vast weekloon had. Zijn verdiensten bestonden alhier uit verschillende aard, zoals het verrichten van landarbeid bij de boeren in de zomermaanden en verder het drijven van handel in lompen, oud ijzer, enz, enz."

De laatste zin in de brief is ook zeer informatief: "Hij stond alhier niet gunstig bekend, evenals in zijn vorige gemeente Kamerik."

Verder blijkt dat de gemeente Kockengen in januari 1938 aan S een bedrag van fl. 21,56 heeft moeten uitkeren als "werkloze steuntrekkende". (1)

"Drinker èn snoeper"

Het onderzoek dat het Wilnise college laat instellen, levert ook andere informatie op. Zo deelt de gemeenteveldwachter van Kamerik mee dat S. in februari 1934 is bekeurd wegens openbare dronkenschap. Bij zijn aanhouding heeft hij zich verzet en daarom moet S. voorkomen. De politierechter in Utrecht legt hem twee maanden voorwaardelijke gevangenisstraf op met een proeftijd van drie jaar. S. moet die detentie ook daadwerkelijk moet ondergaan, omdat hij zich niet aan de gestelde voorwaarden houdt. Bovendien verklaart de Kamerikse gemeenteveldwachter dat S. drinkt, "als hij in het bezit is van geld". Ook in Woerden is S. bekend. Zo is hij in die plaats "ruim drie jaar geleden (...) bekeurd terzake openbare dronkenschap en (moesten) drie of vier agenten S. overbrengen naar de cel", aldus de chefveldwachter ter plaatse. In december 1937 blijkt S. ook in Vleuten te zijn bekeurd vanwege openbare dronkenschap.

De plaatselijke politiefunctaris van Wilnis heeft nog meer belastende informatie ter beschikking. Zijn informant - een gerespecteerd gemeenteraadslid uit Wilnis - heeft namelijk geconstateerd dat S - na zijn inschrijving te Wilnis - op zondag 13 februari een glas bier dronk en het is het raadslid ook bekend dat S. vroeger wel vier à vijf avonden in een café kwam "om te drinken (en) dat S. meermalen zoo maar vier à vijf stukken chocolade kocht en op at in de inrichting". Volgens het raadslid is S. "niet alleen een drinker, doch ook een snoeper".

"Afgeschoven"

Al na enkele dagen wordt het burgemeester Iman Padmos van Wilnis duidelijk dat S. niet de man is die lijdzaam wacht op het verstrekken van een uitkering en al helemaal geen genoegen neemt met het negatieve besluit dat burgemeester Padmos met de grootste voortvarendheid neemt: geen steun,

omdat S. zich zonder geldige reden in Wilnis zou hebben gevestigd.

S. blijkt niet de man die wacht op gunsten, maar iemand die opkomt voor zijn rechten. De negatieve beschikking is hooguit twee dagen in het bezit van S., of hij begeeft zich naar Den Haag en geeft daar op donderdag 17 februari bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken hoogstpersoonlijk enkele stukken af. Daarin geeft hij aan het niet eens te zijn met de afwijzing van zijn steunverzoek. Nog dezelfde dag gaat er vanuit het Departement een brief naar burgemeester Padmos.

S. verklaart namelijk in de bij het Ministerie afgegeven stukken "dat hij in groote nood verkeerde en voorts dat hem ondersteuning vanwege de burgerlijke armenzorg ten Uwent werd geweigerd, omdat hij zich zonder geldige reden in Uw gemeente zou hebben gevestigd." In de door de secretaris-generaal ondertekende brief staat verder: "Voor zoover nodig moge ik Uw aandacht erop vestigen dat een weigering tot het verleenen van ondersteuning op grond van de omstandigheid, dat de aanvrager zich zonder noodzaak in de gemeente heeft gevestigd, geen grond vindt in de bepalingen der Armenwet." Per 1 januari 1938 is er namelijk een gewijzigde steunregeling in werking getreden, waardoor een werkloze niet eerst een jaar in de gemeente moest wonen om voor steun in aanmerking te komen.

Vanuit het ministerie wordt Padmos te verstaan gegeven dat er op het steunverzoek van S. een nadere beslissing moet worden genomen, "waarbij met mijn opmerking is rekening gehouden", aldus de hoogste ambtenaar, die zich voor "spoedige mededeling der nadere beslissing" aanbevolen houdt. Zo nodig moet steun verleend worden, ook als het vermoeden bestaat, dat S. "door een andere gemeente is afgeschoven". Tegen die gemeente kan dan namelijk actie "aanhangig gemaakt" worden.

Handelsgeld

De brief van het Ministerie wordt op 22 februari in het college besproken en de conclusie is: "In een uitvoerig schrijven zal aan den Minister worden meegedeeld wie S. is". Tevens wordt besloten deze inwoner "alleen in natura te ondersteunen" en "zijn mondeling verzoek om honderd gulden handelsgeld wordt afgewezen."

Burgemeester Padmos heeft een week nodig om een reactie op te stellen.

Daarin meldt hij dat S. 33 jaar oud en gehuwd is, een kind heeft en in een woonschuit woont en "dadelijk om steun vragen" kwam, nadat zijn boot binnen de gemeentegrens lag. "Hij zeide dat hij in Kockengen geen steun heeft gehad en niet kon krijgen, omdat hij koopman was." Vervolgens rechtvaardigt Padmos het instellen van het onderzoek en meldt hij

omstandig de verkregen gegevens die eerder in dit artikel staan vermeld.

Verder schrijft Padmos: "Hij heeft mij gezegd, toen hij om steun kwam vragen, dat hij zich tot den minister zou wenden. Dat had hij te Kamerik ook gedaan en toen kwam de gemeente-veldwachter de steun prompt in zijn schuit brengen. Voor een paar weken vroeg hij medische hulp voor zijn vrouw en kind, die ziek zouden zijn. De gemeentearst heeft er een bezoek gebracht en verklaarde dat het niets beteekende. S. zou toen geen eten en brandstof gehad hebben. Enkele dagen tevoren werd door de politie bij hem "huis- of schuitzoeking" gedaan, omdat hij verdacht werd van diefstal. Toen had hij nog voorraad aardappelen en brandstof. Vermoed werd, dat S. te Kockengen voor zijn vertrek een bedrag zou hebben gekregen. Hiervoor konden nog geen gegevens worden verkregen."

Na deze uitvoerige rechtvaardiging van het eerdere besluit komt de burgemeester met één zin ter zake. Er is namelijk door het college van b en w van Wilnis een nadere beslissing genomen, conform de instructie in de brief van het departement. Padmos richt de reactie aan "Zijne Excellentie den Heer Minister van Binnenl. Zaken" en deelt mee: "Aan S. worden voor aanschaffing van het noodigste van gemeentewege bonnen verstrekt." Met die bonnen kan hij alleen in Wilnis levensmiddelen kopen en zo profiteert ook de plaatselijke middenstand van de verstrekte ondersteuning. De winkeliers van Wilnis kunnen namelijk de ontvangen bonnen voor geld pmruilen ten gemeentehuize.

Akkoordje

Op 8 maart 1938 komt de situatie betreffende S. opnieuw in het college-overleg. Er is namelijk een afschrift ontvangen van "een schrijven van de Minister van Binnenlandsche Zaken, gericht aan S. alhier." De bewindsman meldt dat "aangezien gebleken is, dat aan zijn gezin de noodige aandacht wordt geschonken, voor tusschenkomst van de Regering verder geen aanleiding bestaat."

Het College besluit in dezelfde vergadering om afwijzend te beschikken op een mondeling verzoek

van S. om f. 40,- handelsgeld. Ook wordt diens verzoek om de betaling van brandstoffen af te wijzen.

Op 29 april 1938 wordt weer over S. gepraat in de collegevergadering. S. ziet er namelijk wel iets in om het op een akkoordje te gooien met het gemeentebestuur van Wilnis. Het college is niet erg onder de indruk, want "een verzoek van S., woonschipbewoner alhier, om hem bij overbrenging van zijn woonplaats naar de gemeente Kamerik een bedrag van vijfenzeventig gulden uit te keeren wordt afgewezen."

Bij de vergaderstukken van 24 mei is een brief van Gedeputeerde Staten, die het college op de hoogte stellen van een klacht die S. bij de Minister van Binnenl. Zaken heeft gedeponed, "waarbij hij zich beklaagt over het dagelijks ter secretarie stempelen. Over dat schrijven zal van bericht gediend worden."

In de tang?

Snel daarna - het is eind mei - laat burgemeester Padmos in een reactie aan Gedeputeerde Staten van Utrecht weten - want ook daar weet S. zijn zaak onder de aandacht te brengen - dat S. in een woonschuit woont, die op ongeveer vier kilometer afstand van het dorp ligt. En, zo stelt de burgemeester: "Uitkeering van steun in geld is ongewenscht, omdat hij het op verkeerde wijze besteedt. (...) Om controle op hem te kunnen uitoefenen zoolang hij om steun komt is hem de verplichting opgelegd elken dag ten gemeentehuize te komen stempelen. Aanvankelijk had hij hiertegen bezwaar en kwam hij niet, doch de laatste dagen voldoet hij aan deze verplichting op de daarvoor bepaalde uren."

Uit die laatste zin kan opgemaakt worden dat de burgemeester - wellicht met gepaste trots - de lastige inwoner in de tang meent te hebben.

Maar dat is dan niet voor lang. Want uit het bevolkingsregister blijkt dat de als "los arbeider" aangeduide S. met zijn echtgenote en 2 jarige zoonje op 30 mei 1938 vertrekken naar de gemeente Woerden.

Het zou deze woonboot geweest kunnen zijn

Oproep

Onderstaande stafkaart toont een deel van de Ronde Venen anno 1934. Rijksweg A2 bestond nog niet. De provinciale weg N201, die de huidige gemeente in tweeën snijdt, heette toen de Hoflandse Dwarsweg. De Mijdrechtse Dwarsweg was een grindweg, die niet verder liep dan Vinkeveen en daar met een bocht naar links via de Ringdijk weer op de Hoflandse Dwarsweg uitkwam. De spoorlijn vanuit Uithoorn liep langs de watertoren parallel aan de Driehuiserdwarstocht dwars door de gemeente Mijdrecht en langs Wilnis om bij het station te Vinkeveen richting Nieuwersluis te gaan. Links op de kaart de Wilnisser Zijweg die van Noord naar Zuid dwars door het huidige industrieterrein loopt en de Wilnise Herenweg doorverbindt met het Waverveense pad. Alleen de Hoofdweg dwars door Waverveen heeft het uitgehouden. De oorlog moest nog beginnen, laat staan dat er gedacht werd aan de nieuwe wijken die het beeld van het oude Mijdrecht, Wilnis en Vinkeveen voorgoed hebben veranderd. Het zijn uit de losse pols zo maar een paar dingen die de lezer opvallen bij het bekijken van de kaart. Hij kent de situatie van nu, maar misschien niet die van toen. Maar hoe kijken degenen die dit allemaal nog hebben meegemaakt naar die kaart. Mensen van 1934 bijvoorbeeld, die hier geboren en getogen zijn.

Die zijn nu dik in de zeventig en hebben nog best herinneringen aan de tijd van toen. Dat zal ook het geval zijn bij hun kinderen, want zij hebben al die veranderingen meegemaakt. Het merendeel er van vond plaats pas na de Tweede Wereldoorlog. Tot de kinderen van alle Rondeveense zeventigers van nu wil de Historische Vereniging De Proosdijlanden zich richten. De vereniging wil die beelden uit het verleden terughalen, bundelen en voor iedereen beschikbaar maken. Gedacht wordt aan het maken van een DVD met levende beelden of een CD met stille beelden. Maar daarvoor is materiaal nodig. De vraag is dan ook: Wie heeft er ergens nog oude filmopnamen op super acht of dubbel acht formaat of misschien op moderner materiaal. Wie heeft er nog oude foto's? Stuur ze op naar de historische vereniging. Zij weten hoe dat materiaal bewaard moet worden. Plakband en elastiekjes laten nare sporen na. Graag willen wij uw films, dia's en/of foto's tijdelijk lenen zodat wij de gegevens kunnen gebruiken en vast leggen voor de toekomst. Vanzelfsprekend worden van u geleende spullen terug gegeven. Wij hopen van harte op een reactie uwerzijds. Het contactadres van de Historische Vereniging De Proosdijlanden is: Ed Swaab, Oudhulperweg 26 Wilnis, telefoon 287469. of 0622498073 U doet er anderen een plezier mee.

“Niemand in mijn familie weet wie er op deze foto's staan”

Deze omschrijving vergezelde een stapeltje foto's welke ik ontving van een inwoner van Vinkeveen. Het zijn plaatjes van middelbare leeftijd, van de jaren dertig tot ouder. De personen die op de foto's staan zullen waarschijnlijk niet meer in leven zijn. Zij zijn naamloos geworden.

Om te proberen de foto's te lokaliseren en misschien nog een naam bij de foto's te vinden heb ik als eerste op basis van gezichtkenmerken de foto's gegroepeerd.

Op basis van kaartkenmerken op de foto's heb ik een tweede groep geformeerd.

Een volgende onderverdeling heb ik gemaakt door de foto's te sorteren op de fotografen, de makers van de foto's. Uiteraard houd ik een restgroep over, welke aan geen van de drie kenmerken voldoet, de groep “overigen”.

Deze verzameling bestaat uit 41 foto's. Vanwege plaatsgebrek laat ik één foto zien waar inmiddels wel enige informatie over te geven is en enkele foto's met bijzondere kenmerken.

Het verzoek aan u is: “Heeft u informatie over de foto of een beschrijving van wat u ziet, waar gebeurd, of . . . het zou zó gebeurd kunnen zijn”, laat het ons weten.

Informatie gezocht. De eerste foto.

Wat kunnen we zien op deze foto?

Het is een indrukwekkende ERE-poort ter gelegenheid van het 25 jarige regeringsjubileum van Hare Majesteit koningin Wilhelmina, 1898 – 1923.

Een complete samenleving heeft zich verzameld onder de poort.

Denkbaar is dat een buurtvereniging dit prachtige bouwwerk heeft gemaakt en bekostigd en dus wil iedereen daarvoor ook de passende eer in ontvangst nemen.

Van zeer jonge lieden, ambachtslieden tot deftig geklede lieden zijn aanwezig

De samenscholing is kennelijk georkestreerd. De foto straalt een zekere deftigheid uit. De meisjes dragen een witte overjurk met sjerp. De mannen dragen een pet of hoed en een stropdas.

De geografische situatie geeft aanwijzingen dat de poort op Hofland te Mijdrecht heeft gestaan.

Op de achtergrond is de ophaalbrug te zien. Rechts staat een fors gebouw. Hier stond een Café.

Het Amsterdamsch Koffiehuis.

Het tijdstip van de foto moet in de morgen zijn geweest. De zon schijnt van links. Op Hofland, rijdend in de richting van de Dorpsstraat in

Mijdrecht, doet hij dat alleen tot ongeveer twaalf uur in de morgen.

Het moeten wel vakmensen zijn geweest om dit gebouw op te bouwen en weer en wind bestendig te maken. Het is een fors bouwwerk. Er zijn veel latten in verwerkt, wat tamelijk arbeidsintensief werk moet zijn geweest.

Om het voor u mogelijk te maken geliefde familietrekjes te herkennen bij één van de personen op de foto heb ik een detail van de foto uitvergroot. De fotograaf is herkend aan het fotopapier dat is gebruikt “LEONARD”

Jan Vulperhorst uit Vinkeveen heeft voor de oorlog veel fotowerk verricht in de Ronde Venen. Met een prachtig houten fotoestel op statief en met glasplaten trok hij er op uit op om mensen en situaties met een knal van het flitslicht, vast te leggen op de glasplaat, zodat één lichtseconde van de tijd bewaart wordt voor latere geslachten om zich te verwonderen over het leven van toen.

Eveneens door Jan Vulperhorst gefotografeerd is een momentopname uit het leven van een aantal voetballers in Vinkeveen. (zie volgende pagina) De kwaliteit van de foto is niet optimaal, u moet deze foto dus beoordelen als informatiebron en niet om de kwaliteit.

De boys in het gestreepte shirt zijn de spelers van Voetbal Vereniging Vinkeveen. V.V.V. heette de

voetbalvereniging in Vinkeveen in ca 1924. Later is de naam gewijzigd in Voetbalvereniging "Hertha". Het kleine ventje in gestreept shirt dat het balletje aan het rollen moet brengen is Willy Pierrot. De vraag is: Op de foto is vaag een achtergrond te herkennen. Het lijkt op een boerenhofstee omringt door bomen. Wie weet waar deze foto is genomen?

De foto's zijn voor de Historische Vereniging interessante objecten. Er staat namelijk veel informatie op de plaatjes. Bijvoorbeeld klederdracht, haardracht, elke foto heeft een achtergrond, ook daarop komt veel informatie voor. Een natuurlijke achtergrond met geografische kenmerken maar ook een atelier achtergrond, met heel kunstzinnige achtergronden zijn informatiedragers.

Foto's en films zijn dus heel boeiend historisch materiaal.

De Historische Vereniging "De Proosdijlanden" houdt zich aanbevolen voor het ontvangen van foto's en films. Hoe meer informatie bij de foto's en de films, hoe beter.

Hierbij nodigen wij u van harte uit om foto's aan te leveren en mee te denken om zoveel mogelijk informatie van de foto te halen.

Graag nodig ik iedereen uit om commentaar te leveren op de foto's, want daarom wordt opsporing verzocht

Acties en reacties naar:
Peter van Golen
Herenweg 23

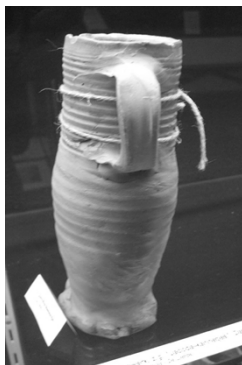
De historische vereniging heeft een grote verzameling archeologisch materiaal

De verzameling is bijeengebracht door opgravingen in Mijdrecht en Wilnis en de heer J. Bakker te Mijdrecht heeft zijn particuliere verzameling in bruikleen afgestaan aan de vereniging. Dit betekent dat wij een grote hoeveelheid scherven van allerlei materiaal in opslag hebben.

Zoals deze

Steengoed uit de 15e eeuw tot en met de 20e eeuw. Glas, flessen en roemers, wijnglazen, medicijnflesjes, Haarlemmerolieflesjes. Enkele kratten vol met pijpenkoppen.

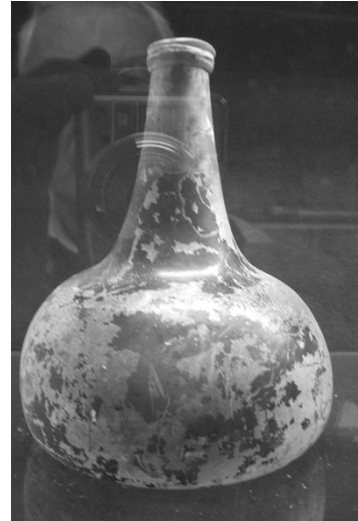

En een jacobakannetje, pas gelijmd, dus nog in de steigers

Het boeiende van dit gebroken afval is dat het ooit met mensenhanden is gemaakt om gebruikt te worden of om mooi gevonden te worden.

Een aantal leden is begonnen een werkgroep te formeren om kennis en achtergrondinformatie te verzamelen van de huis- tuin en keuken potten en pannen van onze voorouders in de Ronde Venen.

Gebruiksschalen en sierschalen. Kookpotten en bewaarpotten. Inlands of buitenlands bruingoed.

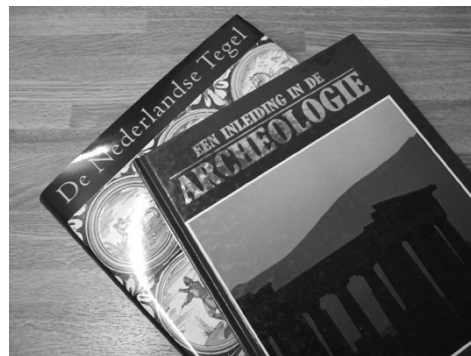

Een fraaie fles uit de 17e eeuw

In het museum “De Ronde Venen” heeft de vereniging een vitrine in bruikleen, waar we enkele fraaie voorwerpen hebben uitgesteld.

Er zijn leden in onze vereniging die wel willen meewerken in een werkgroep, maar ze menen dat ze wegens gebrek aan kennis niet in aanmerking komen. Vooral deze mensen wil ik aanmoedigen zich aan te melden.

Er zijn heel goede boeken aangeschaft die scherfherkenning mogelijk maken.

Met hulp van vrijwilligers uit verenigingen uit de omgeving proberen we gezamenlijk een zekere ervaringsdeskundigheid op te bouwen. Belangstelling voor archeologie en alles wat in voorgaande eeuwen door mensen is achtergelaten in de grond strekt tot aanbeveling.

Mevrouw Wiesje Dijkxhoorn te Mijdrecht geeft leiding aan de werkgroep.

Voor inlichtingen kunt u contact opnemen via:
e-mail: w.dijkxhoorn@zonnet.nl
telefoon: 0297 – 28 53 73

Van het bestuur

Programma 2008

Woensdag 9 januari. Nieuwjaarsreceptie. Locatie: Hervormd Verenigingsgebouw Herenweg 207 te Vinkeveen. Aanvang 19.30 uur.

Donderdag 6 maart. Lezing over 'Van Streekarchief naar Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen'. Locatie: De Schakel, Dorpsstraat 20 in Wilnis. Aanvang: 20.00 uur

Woensdag 23 april. Ledenvergadering met aansluitend een lezing over de molens in De Ronde Venen. Locatie: Verenigingsgebouw Irene, Kerkstraat 9 in Mijdrecht. Aanvang : 20.00 uur

Zaterdag 21 juni. Historische wandeling door Abcoude.

September. Lezing over 'Hekken in de Vechtstreek'

De Nieuwjaarsreceptie.

Onder het genot van een hapje en een drankje willen we een toast uitbrengen op het nieuwe jaar. De heer P.W.Schippers zal een lezing houden over: "Klokken door de eeuwen heen". Gedurende de lezing volgen we de ontwikkeling van de tafelklok en de pendule vanaf de 16^e eeuw tot rond 1930. Ook wordt de aandacht gericht op de wandklokken met bekende typen zoals de Friese stoel-en staartklokken. Een boeiende avond met mooie dia's over een onderwerp waarmee we elke dag te maken hebben: het meten van de tijd, van toen naar nu.

Tijd en het meten van de tijd heeft de mens altijd gefascineerd. Het oudste zijn de tijdmeters waarbij men gebruik maakte van de vier elementen: zand, water, vuur en zonlicht. Zandlopers en zonnewijzers zijn de bekendste toepassingen. Wist u dat er in China ook vuururwerken gemaakt zijn ? Na 1300 doet men een belangrijke uitvinding: mechanische of radarurwerken worden uitgevonden. Het eerst past men de nog grote en grove ijzeren uurwerken toe in torenklokken, maar in de 16^e eeuw hangen fraai vormgegeven klokken bij de welgestelden thuis aan de muur. Ook slaagt men erin om de techniek kleiner te maken. De tafelklokken en horloges doen in dezelfde eeuw hun intrede. Belangrijk is het jaar 1656, waarin onze bekende landgenoot, de wis- en natuurkundige Christiaan Huygens er in slaagde om uurwerken te verfijnen door het toepassen van een slinger. Hierdoor gaven ze veel nauwkeuriger de tijd aan.

Van Streekarchief naar Regionaal Historisch Centrum

Onder deze titel zal Drs. Jaap Berghoef, de streekarchivaris, op donderdag 6 maart 2008 een Powerpoint presentatie verzorgen. Het Streekarchief Vecht en Venen is het samenwerkingsverband op archiefgebied tussen de gemeenten Abcoude, De Bilt, Breukelen, Loenen, Maarssen en De Ronde Venen. Alle oude historische archieven van de aangesloten gemeenten en de archieven van de voormalige gemeenten, dorpen en gerechten waar zij door fusie uit zijn voortgekomen vallen onder de verantwoordelijkheid van het Streekarchief. Ook een groot aantal particuliere archieven zoals kerkarchieven, verenigingsarchieven e.d. uit de regio worden door het Streekarchief beheerd. Een historische bibliotheek en documentatieverzameling over de regio completeren het geheel. In het najaar van 2008 wordt in Breukelen aan de Schepersweg het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen (R.H.C.) geopend als opvolger van het huidige Streekarchief.

Wiesje Dijkxhoorn

Ook dit zat in de grond en dateert uit de 16^e eeuw

Hartelijk welkom aan onze nieuwe leden

Mw. M.T.A.Damsma-Brands Vinkeveen
Dhr. H.de Jong Vinkeveen
Dhr. J.H. Oosterom Amstelhoek